

Cahier 2007-15

Moord en doodslag in Nederland

1998 en 2002-2004

P.R. Smit, WODC

P. Nieuwbeerta, NSCR

NSCR

Justitie

**Wetenschappelijk Onderzoek-
en Documentatiecentrum**

Exemplaren van deze publicatie kunnen schriftelijk worden besteld bij

Bibliotheek WODC, kamer KO 14
Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Fax: (070) 370 45 07
E-mail: wodc@minjus.nl

Cahiers worden in beperkte mate gratis verspreid zolang de voorraad strekt

Alle nadere informatie over WODC-publicaties is te vinden op Justweb en op www.wodc.nl

Voorwoord

Deze publicatie geeft een overzicht van alle moord en doodslagen die plaatsvonden in de jaren 1998 en 2002-2004. Deze publicatie is tot stand gekomen door samenwerking tussen het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) en het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). Dit samenwerkingsverband heeft tot doel het wetenschappelijk onderzoek naar het fenomeen moord en doodslag te bevorderen.

Om zicht te krijgen op de aard, omvang en ontwikkelingen in moorden en doodslagen in ons land hadden het NSCR en het WODC voor diverse jaren al afzonderlijke informatie verzameld. Recent is begonnen de door elk van beide instituten afzonderlijk verzamelde informatie te bundelen en samen te brengen in de "Monitor Moord en Doodslag". Deze publicatie geeft de eerste resultaten van deze samenwerking. Het is de bedoeling dat het NSCR en het WODC de Monitor in de komende jaren blijven actualiseren en veelvuldig over moord en doodslag publiceren.

Vele mensen hebben meegewerkt aan de totstandkoming van het gezamenlijke databestand en deze publicatie. Wij willen speciaal de politiekorpsen en de parketten bij de rechtbanken en de gerechtshoven bedanken voor hun medewerking bij het verzamelen van de benodigde informatie. We danken Sanne Lotens, Marieke Postulart, Eva van Wijck en Sigrid van Wingerden (allen NSCR) die gegevens voor de jaren 2002-2004 hebben verzameld, gecontroleerd en verwerkt. Verder willen wij Marisca Brouwers (WODC) bedanken die samen met Anne Hendriks, Paul Duijn en Koen Bruin (studenten Criminologie aan de VU) het verwerken van de gegevens uit de rechtbankdossiers heeft verzorgd. Ook bedanken wij de leescommissie, bestaande uit Frans Leeuw, Erik Leertouwer en Jan van Dijk (allen WODC) voor hun waardevolle commentaar op eerdere versies van deze publicatie

Paul Smit
Paul Nieuwbeerta
September 2007

Inhoud

Samenvatting	1
1 Inleiding	5
.	
2 De Moord en Doodslag Monitor	7
2.1 Gegevensverzameling	7
2.2 Structuur van de gegevens	9
2.3 Typering van moorden	10
2.4 De selectie van moorden en doodslagen in deze studie	12
2.5 De kwaliteit van de Monitor	14
3 Moord en doodslag 1998; 2002-04	17
3.1 Aantallen slachtoffers van moord en doodslag	17
3.2 Kenmerken van de moord of doodslag	19
3.2.1 Verdeling over categorieën	19
3.2.2 Meervoudige moorden en meerdere daders	20
3.2.3 Wapengebruik	20
3.2.4 Pleegplaats	22
3.2.5 Tijdstip	25
3.3 Daders en slachtoffers	26
3.3.1 Persoonskenmerken	26
3.3.2 Levenswijze	34
3.3.3 De relatie tussen slachtoffer en dader	37
3.4 Opheldering en straf	38
3.4.1 Het opsporingstraject	38
3.4.2 Opheldering	39
3.4.3 De opgelegde straf	40
4 Enkele categorieën moorden nader belicht	43
4.1 De hoofdcategorie Intimi	43
4.1.1 Kinderdoding door ouders	43
4.1.2 Ouderdoding door kinderen	44
4.1.3 Partnerdoding	44
4.1.4 Andere Intimi moorden	45
4.2 De hoofdcategorie Ruzie / Wraak	45
4.3 De hoofdcategorie Crimineel	46
4.3.1 Liquidaties	46
4.3.2 Verband met drugsdeal	47
4.3.3 Relatie met prostitutie	47
4.4 Roofmoorden	47
4.5 Zeden	48
4.6 Onbekend en anders	48

5	Slotbeschouwing	49
	Summary	51
	Literatuurlijst	55
	Bijlage Moord en doodslag monitor 1998, 2002-2004	57

Samenvatting

Dit rapport is onderdeel van een samenwerkingsverband tussen het NSCR en het WODC dat tot doel heeft het wetenschappelijk onderzoek naar moord en doodslag te bevorderen. Het doel van het rapport is tweeledig. Enerzijds geeft het inzicht in de structuur, de opzet en de kwaliteit van de Monitor Moord en Doodslag, een recent gerealiseerd gegevensbestand ten behoeve van onderzoek naar moord en doodslag. Anderzijds, door een cijfermatig overzicht te geven van moord en doodslag in de jaren 1998 en 2002-2004, is het een actualisatie en nadere detaillering van eerdere publicaties over dit onderwerp van het NSCR en het WODC.

De moord en doodslag Monitor

Bij het verzamelen van gegevens voor de Monitor Moord en Doodslag over alle zaken waarvan op enigerlei moment politie, OM of de rechter van mening waren dat het ging om een (voltooide) moord of doodslag zijn verschillende bronnen gebruikt zoals gegevens van Justitie en politie, maar ook berichten uit dag- en weekbladen. Daarnaast zijn – voor de jaren 1998 en 2003 – interviews gehouden met de betrokken rechercheurs en zijn strafdossiers bekeken zodat voor die jaren meer gedetailleerde informatie in de Monitor beschikbaar is.

De gegevens zijn gestructureerd naar vier 'eenheden': de gebeurtenis, de dader, het slachtoffer en de relatie tussen dader en slachtoffer. Verder is een typering aangebracht van de moorden op basis van de relatie tussen dader en slachtoffer en de toedracht van de moord. Dit resulteert in een zestal hoofdcategorieën: 'Intimi', 'Ruzie', 'Crimineel', 'Roofmoord', 'Overig' en 'Onbekend'. Deze hoofdcategorieën zijn verder onderverdeeld, resulterend in 17 categorieën.

Bij het bepalen of een gebeurtenis in de Monitor ook daadwerkelijk een moord is en meegenomen wordt in de in dit rapport gepresenteerde cijfermatige overzichten wordt uitgegaan van het oordeel van de rechter. Indien er (nog) geen rechterlijke uitspraak is wordt afgegaan op de mening van het Openbaar Ministerie of de politie. Verder zijn er nog wat technische en juridische criteria die bepalen of de moord meegenomen wordt in de overzichten. Zo moet het bijvoorbeeld een in Nederland gepleegde moord zijn, noodweer wordt uitgesloten, het mag geen poging zijn etcetera.

Ondanks het gebruik van verschillende bronnen en de zorgvuldige manier van gegevens verzamelen kan de Monitor omissies en onnauwkeurigheden bevatten. Dit kan een aantal oorzaken hebben: mogelijk zijn de geraadpleegde bronnen niet geheel volledig, sommige vermiste personen kunnen vermoord zijn, sommige sterfgevallen kunnen ten onrechte als 'natuurlijk' bestempeld zijn, het opsporings-, vervolgings- of berechtingstraject loopt nog of de interpretatie van de gegevens is niet eenduidig. Er zijn echter geen aanwijzingen dat de omissies en onnauwkeurigheden substantieel zijn, laat staan dat deze de kwaliteit van de Monitor in ernstige mate hebben aangetast.

Moord en doodslag in 1998 en 2002-2004

Het aantal moorden in de jaren 1998 en 2002-2004 ligt rond de 200 per jaar. Uit andere bronnen en recentere informatie lijkt dat aantal sinds het midden van de jaren negentig een dalende tendens te vertonen. Het aantal moorden in Nederland komt, gecorrigeerd naar aantal inwoners, overeen met dat in andere West-Europese landen. Finland heeft meer moorden, het niveau in de Verenigde Staten ligt veel hoger.

Twee op de vijf moorden vallen onder de categorie 'Intimi' en binnen deze groep bestaat ruim de helft uit moorden tussen (ex-)partners. Ruzies buiten de familiesfeer en moorden in de categorie 'Crimineel' beslaan ieder ruim 20% van de moorden. Moorden in de categorie 'Zeden' zijn met 2% vrij zeldzaam. Steekwapens en vuurwapens zijn de meest gebruikte wapens bij moorden: vier op de vijf slachtoffers overlijden door een schot-, steek- of snijwond. Vuurwapens worden relatief vaak gebruikt bij moorden in de categorie 'Crimineel'. Bij 'Intimi' moorden is dat vaker een steekwapen, maar in deze categorie overlijden slachtoffers ook nogal eens door wurging of verstikking.

Moorden vinden relatief vaak in de drie grote steden plaats: 334 van de in totaal 827 slachtoffers van de vier verslagjaren werden vermoord in de politieregio's van de drie grote steden. Ongeveer de helft van de moorden vinden binnenshuis plaats. Dit is sterk afhankelijk van het type moord, bij 'Intimi' moorden vinden drie op de vier moorden binnenshuis plaats. Meestal wordt de moord gepleegd in de woongemeente van dader en/of slachtoffer. Een kwart van de moorden vindt plaats in de twee weekendnachten, een derde overdag en de rest in een van de vijf andere nachten. De verschillen tussen de diverse categorieën zijn hier niet zo groot.

Daders zijn met gemiddeld 31,4 jaar duidelijk jonger dan de slachtoffers met gemiddeld 36,7 jaar. Het grootste deel van zowel daders als slachtoffers is mannelijk. Een uitzondering is de categorie 'Intimi' waar het aantal vrouwelijke slachtoffers groter is dan het aantal mannelijke slachtoffers. De helft van de slachtoffers en iets minder dan de helft van de daders is autochtoon. Gerelateerd aan de omvang van de verschillende bevolkingsgroepen blijken de niet-westerse allochtonen, en met name uit de Nederlandse Antillen / Aruba duidelijk oververtegenwoordigd, zowel bij de daders als bij de slachtoffers. Meestal komen zowel dader als slachtoffer uit dezelfde bevolkingsgroep. Een uitzondering vormt de categorie 'Roofmoord' waar drie op de vier slachtoffers autochtoon is, maar twee op de drie daders allochtoon.

Er zijn geen grote verschillen gevonden tussen daders en slachtoffers als het gaat om woonsituatie, burgerlijke staat en dagelijkse activiteiten. Slachtoffers zijn wel minder vaak ongehuwd en ook minder vaak werkloos dan daders. Ook als het gaat om alcoholgebruik zijn de verschillen tussen daders en slachtoffers klein. Van een op de vijf daders is bekend dat zij tijdens de moord onder invloed waren van alcohol, bij de slachtoffers is dit een op de zeven. Bij drugsgebruik speelt verslaving een belangrijker rol dan het onder invloed zijn tijdens de moord (bij alcohol was dit andersom). Ook speelt drugsgebruik duidelijk meer bij de daders (15% verslaafd) dan bij de slachtoffers (9% verslaafd).

Meestal, namelijk bij zeven van de acht opgehelderde moorden blijkt dat dader en slachtoffer bekenden van elkaar zijn. En als dader en slachtoffer elkaar kennen dan is dat in bijna de helft van de gevallen vanwege een familierelatie.

Zeven op de acht slachtoffers worden gevonden op dezelfde dag of uiterlijk een dag na de moord. Vier op de vijf moorden wordt opgelost, dat wil zeggen er worden een of meerdere verdachten gevonden, in de helft van de gevallen nog op de dag van de moord zelf. Iets meer dan de helft van de verdachten legt een bekentenis af, autochtonen iets vaker dan allochtonen. Van de daders van 'Intimi' moorden bekend driekwart.

Een aantal daders is niet vervolgd, bijvoorbeeld omdat ze zelfmoord hebben gepleegd. De gemiddelde duur van de opgelegde onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van de daders die daadwerkelijk voor moord en doodslag veroordeeld zijn en daarvoor een gevangenisstraf gekregen hebben is 120 maanden voor moord en 80 maanden voor doodslag.

1 Inleiding

Verrassend genoeg worden er over moord en doodslag – het meest ernstige delict – geen landelijke registraties (meer) bijgehouden door de Nederlandse Politie, het Openbaar Ministerie en de Rechtbanken. Om deze lacune te vullen zijn het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum (WODC) van het Ministerie van Justitie en de Nederlandse Studieceterium Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) een aantal jaren geleden afzonderlijk begonnen om informatie over moord en doodslag in Nederland te verzamelen. Over deze informatie hebben beide instituten eerder gepubliceerd: zie bijvoorbeeld de studie van het WODC over het jaar 1998 (Smit et al. 2001) en de publicaties van Nieuwbeerta en Leistra over de jaren 1992-2001 (Leistra en Nieuwbeerta 2003) en 1992-2006 (Nieuwbeerta en Leistra 2007).

Dit nieuwe gezamenlijke WODC-NSCR-rapport is onderdeel van een samenwerkingsverband tussen het NSCR en het WODC dat tot doel heeft het wetenschappelijk onderzoek naar moord en doodslag te bevorderen. Hiervoor zijn vooralsnog gegevens van alle moorden en doodslagen gepleegd in de jaren 1998 en 2002-2004 gecombineerd in een gegevensbestand, de Moord en Doodslag Monitor.

Het doel van dit rapport is tweeledig. Enerzijds geeft het inzicht in de structuur, de opzet en de kwaliteit van de nieuw ontwikkelde Moord en Doodslag Monitor. Anderzijds illustreert het rapport – door een cijfermatig overzicht van moord en doodslag in de jaren 1998 en 2002-2004 te geven – de mogelijkheden van de Monitor. Hiermee is dit rapport een actualisatie van de WODC publicatie over moord en doodslag in 1998 en bevat het een nadere detaillering ten opzichte van de hiervoor genoemde publicaties. Zo zijn er in het bijzonder voor de jaren 1998 en 2003 in de Monitor extra gegevens beschikbaar die niet elders te vinden zijn. Dit betreft met name een aantal achtergrondkenmerken van daders en slachtoffers. Op dit punt verschilt dit rapport ook met de recente rapportage over dodelijk geweld in de jaren 1992-2006 (Nieuwbeerta en Leistra 2007).

Omdat voor die studie geen dossier onderzoek is gedaan ontbreken op sommige onderwerpen gedetailleerde gegevens.

De opzet van dit rapport is als volgt. Hoofdstuk 2 beschrijft hoe de gegevens verzameld zijn, om wat voor soort gegevens het gaat, en wat voor typering van moorden gehanteerd wordt. Ook wordt aandacht besteed aan de kwaliteit van de gegevens, de gehanteerde definities en methodische keuzes. Hoofdstuk 3 geeft een cijfermatig overzicht van moord en doodslag in de jaren 1998 en 2002-2004. Kenmerken van de moorden zelf, van de daders en de slachtoffers worden genoemd, alsmede over de opheldering en de opgelegde straffen. Hoofdstuk 4 geeft een nadere beschrijving en analyse per type moord, hoofdzakelijk gebaseerd op de moorden uit 2003. De bijlage beschrijft de structuur en de variabelen van de Monitor Moord en Doodslag.

2 De Moord en Doodslag Monitor

Om inzicht te krijgen in de aard, omvang en ontwikkeling van moord en doodslag is een databestand gecreëerd en gevuld met informatie over alle voorvallen uit 1998 en 2002-2004, waar mogelijk sprake is van een moord¹. Hierbij is hoofdzakelijk gebruik gemaakt van gegevens uit opsporingsonderzoeken en gegevens over de berechting van verdachten in eerste aanleg en in hoger beroep. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de informatie over de moorden is verzameld. Vervolgens is er aandacht voor de structuur van de gegevens. Daarna wordt een typering van de moorden gepresenteerd. Vervolgens wordt verslag gedaan van een aantal methodologische keuzes en tenslotte wordt ingegaan op de kwaliteit van de gegevens.

2.1 Gegevensverzameling

Voor het verzamelen van de gegevens over de moorden van 1998, 2002, 2003 en 2004 zijn diverse bronnen gebruikt:

- *Het Moord & Doodslag Bestand van de Nationale Recherche Informatiedienst (NRI)*. Dit bestand bevat gegevens over een aantal basiskennmerken van alle moord- en doodslagzaken waarvan de politie heeft kennisgenomen. Deze informatie betreft de datum waarop de moord is gepleegd, de vindplaats van het slachtoffer en het gebruikte wapen. Ook worden kenmerken van slachtoffers en daders geregistreerd als geslacht, leeftijd, herkomst en nationaliteit.
- *Het databestand 'OM-data' van het Openbaar Ministerie*. Op het moment dat de politie verdachten van moord en doodslag aanmeldt voor een vervolgingsbeslissing bij het Openbaar Ministerie, wordt bij het OM een elektronisch dossier aangelegd. In dit register staan de verschillende gegevens over de 'doorloop' van de zaak. Naast verschillende persoonsgegevens wordt informatie vastgelegd over het type afdoening door het OM, de eis van de officier van Justitie en de beslissing van de rechtbank (maar alleen in eerste aanleg).
- *Gegevens van het Strafregister van de Dienst Centrale Justitiële Documentatie² van het Ministerie van Justitie*. Bij de Dienst Centrale Justitiële Documentatie in Almelo zijn alle strafbladen van alle veroordeelde Nederlanders gearchiiveerd en geregistreerd. Voor de Monitor is in het centrale bestand van de Justitiële Dienst alle gevallen van moord en doodslag in die periode nagezocht.

---

¹ In dit rapport wordt korthedshalve vaak alleen gesproken over 'moord' waar in feite zowel 'moord' als 'doodslag' bedoeld wordt. Bij een enkele analyse worden moord en doodslag afzonderlijk beschouwd, maar dit blijkt dan duidelijk uit de context.

² Sinds 1 januari 2006 is dit de dienst JustID geworden, eveneens gevestigd in Almelo.

- *Aanvullende gegevens van de politieregio's.* Diverse politieregio's hebben (aanvullende) gegevens uit hun eigen bestanden over moord en doodslag verstrekt. Daarnaast hebben alle politieregio's positief gereageerd op onze verzoeken om aanvullende informatie over specifieke zaken in hun regio. Deze informatie is verwerkt in de Monitor.
- *ANP-berichten en krantenknipsels over moord en doodslag in Nederland.* In deze periode heeft het Algemeen Nederlands Persbureau vele persberichten uitgegeven die betrekking hadden op moord en doodslag in Nederland. Ook zijn vele krantenberichten verschenen. In deze berichten is veel informatie beschikbaar over kenmerken van de moordzaken, daders en slachtoffers. Daarnaast is veelal ook informatie over de context en de aanleiding van de moord voorhanden.
- *Jaarlijkse overzichten Elsevier.* Het weekblad *Elsevier* geeft sinds een aantal jaren in januari een overzicht van alle moord- en doodslagzaken in het daaraan voorafgaande jaar. Deze overzichten zijn voornamelijk gebaseerd op ANP-berichten en krantenberichten, aangevuld met gegevens van de politieregio's en het OM.

Bij het creëren van de Monitor Moord en Doodslag zijn alle moorden uit de verschillende bronnen bekeken en is onderzocht welke moorden wel en welke moorden niet in alle bronnen voorkwamen. Vervolgens is deze lijst opgeschoond en aangevuld. Voor alle twijfelgevallen is bij de betrokken politiekorpsen, OM-parketten en rechtbanken nagegaan of er inderdaad sprake was van moord of dat er sprake was van een ander delict, een ongeval of zelfmoord. Ook zijn ontbrekende of elkaar tegensprekende gegevens gecontroleerd. Op grond van deze aanvullende informatie is de definitieve lijst van moorden vastgesteld. Hierdoor bevat de Monitor alle moorden of doodslagen die op de een of andere wijze bekend zijn bij de 25 regiokorpsen van de politie, de NRI, het OM, de 19 rechtbanken, het Ministerie van Justitie, het CBS en het ANP.

Aanvullende gegevensverzameling

Bovenstaande bronnen leveren gezamenlijk goede en betrouwbare gegevens op over moord en doodslag in ons land. Details van de zaken zijn echter vaak niet voorhanden in deze bronnen, maar kunnen vaak wel uit de strafdossiers gehaald worden. Om meer gedetailleerde gegevens over de moordzaken te verkrijgen is er daarom nog een aanvullende gegevensverzameling verricht. Het verzamelen door middel van dossieronderzoek van goede, gedetailleerde en betrouwbare gegevens over moorden kost echter veel tijd. Vooralsnog is daarom besloten om niet van elk jaar aanvullende gegevens te verzamelen, maar alleen voor 1998 en 2003:

- Voor de meeste moordzaken gepleegd in 1998 zijn naast bovenstaande bronnen ook de betrokken rechercheurs geïnterviewd. Hierover is al apart gerapporteerd in een eerdere WODC studie (Smit et al. 2001). Hier wordt ook gedetailleerd beschreven hoe deze gegevens verzameld zijn. In de huidige monitor (1998, 2002-2004) zijn voor de moorden uit 1998 de gegevens van deze eerdere WODC studie overgenomen. Wel zijn de gegevens van de

1998 moorden geactualiseerd met behulp van het bestand OBJD (Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie)³.

- De aanvullende dataverzameling voor het jaar 2003 is op de volgende manier uitgevoerd.
Allereerst zijn van alle moorden waarbij een verdachte bij het Openbaar Ministerie bekend was de rechtbankdossiers opgevraagd. Op basis hiervan is de informatie van de extra variabelen verkregen en is de reeds verzamelde informatie van de andere variabelen gecontroleerd en waar nodig gecorrigeerd. Als uitgangspunt is gehanteerd dat de informatie in de strafdossiers leidend is ten opzichte van langs andere weg verkregen informatie. In deze fase is van ongeveer twee derde van de moorden van 2003 de benodigde gedetailleerde informatie verkregen. Vervolgens zijn voor die moorden waar geen rechtbankdossier voorhanden was⁴ de gegevens verder aangevuld door middel van interviews met de politiefunctionarissen die betrokken waren bij het onderzoek naar de moorden.

Voor de huidige inhoud van de Monitor betekent dit dat de aanvullende gegevens over de jaren 1998 en 2003 extra detailinformatie bevatten ten opzichte van de gegevens over de jaren 2002 en 2004. Met name gaat dit om achtergrondkenmerken van daders en slachtoffers zoals burgerlijke staat, woonsituatie, drugs- en alcoholverslaving etc. (Voor een uitgebreide beschrijving van de verschillen tussen 1998 en 2003 enerzijds en 2002 en 2004 anderzijds zie de bijlage.)

2.2 Structuur van de gegevens

De gegevens over de moord- en doodslagzaken zijn onder te verdelen in informatie over het misdrijf zelf, informatie over de bij de moord betrokken slachtoffers en daders en informatie over de relatie tussen de daders en de slachtoffers. Voor een gedetailleerd overzicht van de structuur en de variabelen in de Monitor zie de bijlage.

Allereerst de informatie over het misdrijf zelf, in de terminologie van de Monitor een *gebeurtenis* genoemd. Een gebeurtenis is een voorval waarbij één of meer mensen opzettelijk een handeling verrichten of nalaten waardoor één of meer mensen van het leven worden beroofd, hetzij direct hetzij enige tijd later. Relevante informatie bij een gebeurtenis is bijvoorbeeld pleegdatum, -tijd en -plaats (indien bekend) en om welk type moord het gaat (zie paragraaf 2.3).

Een *slachtoffer* is een persoon die overlijdt ten gevolge van een gebeurtenis zoals hierboven is omschreven. Eén gebeurtenis kan één of meer slachtoffers hebben. Een slachtoffer kan begrijpelijkerwijs alleen betrokken zijn bij één gebeurtenis.

---

³ Het OBJD bestand van het WODC bevat onder meer vervolgings-, berechtings- en recidivegegevens van alle bij het OM bekende verdachten van misdrijven en is gebaseerd op het strafregister van de Dienst Centrale Justitiële Documentatie. Het bestand wordt veelvuldig gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek, zoals bijvoorbeeld de WODC RecidiveMonitor.

⁴ Bijvoorbeeld omdat het rechtbankdossier niet beschikbaar was (zaak op dat moment in behandeling), of omdat er geen verdachte was of omdat de verdachte om een of andere reden niet vervolgd was.

Informatie over het slachtoffer bestaat uit persoonsgegevens, doodsoorzaak, leefomstandigheden etc.

Een *dader* is een persoon waarvan bij politie en/of Justitie het vermoeden bestaat dat deze betrokken was bij een gebeurtenis. Deze definitie van een dader is niet hetzelfde als de juridische definitie. Verderop in dit hoofdstuk komt dat nog nader aan bod. Mededaders en medeplichtigen zijn tenzij anders is vermeld eveneens tot de daders gerekend. Eén dader kan betrokken zijn bij één of meer gebeurtenissen (seriemoordenaars). Niet in alle gevallen is een dader bekend en dat betekent dat een gebeurtenis geen, één of meer daders kan hebben. De informatie die bijgehouden wordt over de dader is ongeveer dezelfde als voor een slachtoffer, aangevuld met informatie over het vervolgings- en berechtingstraject.

Een enkele keer kan het voorkomen dat iemand zowel dader als slachtoffer is. Dit kan binnen dezelfde gebeurtenis zijn (een gevecht tussen een aantal personen, waarbij A eerst B vermoordt, om vervolgens zelf door C, een handlanger van B, gedood te worden), maar het is ook mogelijk dat iemand een tijd nadat hij zelf dader geweest is vermoord wordt (zoals de moord in 2004 op twee Hell's Angels die een jaar daarvoor iemand anders vermoord hadden; dit alles vermoedelijk naar aanleiding van een ripdeal).

Tussen een slachtoffer en een dader bestaat een *relatie*. Ofwel slachtoffer en dader kennen elkaar, dan kan de relatie een intieme relatie zijn (partners, andere familierelatie), een zakelijke relatie of een vriendschappelijke relatie. Ofwel slachtoffer en dader kennen elkaar niet, dan krijgt de relatie de waarde 'geen'. Indien bij de gegevensverzameling niet duidelijk is gebleken of slachtoffer en dader elkaar kennen en zo ja, op welke manier, dan krijgt de relatie de waarde 'onbekend'. Het aantal relaties bij een gebeurtenis is dan ook het produkt van het aantal slachtoffers en het aantal daders: indien een gebeurtenis twee daders en drie slachtoffers kent, zijn er zes relaties.

2.3 Typering van moorden

Een moord waarbij een vrouw haar man tijdens een echtelijke ruzie neersteekt heeft een duidelijk ander karakter dan een afrekening in het criminele milieu. En een zedenmoord is weer anders. Het analyseren van eigenschappen en trends bij moorden heeft dan ook alleen zin als op enigerlei wijze rekening wordt gehouden met het feit dat er kennelijk verschillende typen moorden zijn. Eén van de belangrijkste vragen die een onderzoeker van moord en doodslag moet beantwoorden is dan ook de vraag hoe je moorden kunt indelen in betekenisvolle en relatief homogene groepen (Smith en Zahn, 1999).

Moorden zijn op veel verschillende manieren in te delen, afhankelijk van de keus van de eigenschappen van de moord die gebruikt worden voor die indeling. De meest voorkomende eigenschappen om te komen tot een typering zijn het *motief* en de *relatie* tussen dader en slachtoffer. Een voorbeeld van een indeling op basis van motief is de tweedeling instrumenteel – expressief (Salfati 2000). Instrumentele moorden zijn moorden die worden gepleegd om een

bepaald doel te bereiken, zoals het uit de weg ruimen van een getuige van een vermogensmisdrijf om latere herkenning te voorkomen of het zonder te betalen in de wacht slepen van een partij drugs. Bij expressieve moorden is het gebruik van geweld geen middel, maar doel. Geweld wordt bij expressieve moorden gebruikt om uiting te geven aan frustratie, om wraak te nemen of om een ruzie (bijvoorbeeld om geld) uit te vechten. In deze gevallen gaat het om een emotioneel motief.

Bij een indeling op basis van relatie wordt vaak onderscheid gemaakt naar moorden in de familiesfeer zoals partnerdodingen, moorden tussen bekenden en moorden waarbij dader en slachtoffer elkaar niet kenden.

Een geheel andere manier om tot een typering te komen is een empirische. Door uitvoeren van een clusteranalyse, gebruik makend van een groot aantal kenmerken van moorden kan gekeken worden of homogene clusters te onderscheiden zijn. Bijleveld en Smit vonden – voor Nederlandse moorden – dat er weliswaar op deze manier typen te onderscheiden waren, maar dat de grenzen tussen de verschillende typen niet scherp te trekken zijn (Bijleveld en Smit 2006).

Met dit onderzoek wordt beoogd een algemeen beeld te schetsen van moord en doodslag in ons land en het wordt een aanzet te geven voor signaleringen van trends en ontwikkelingen. Daarom is gezocht naar een indeling met een algemeen karakter. Om tot zo'n algemene indeling te komen is pragmatisch te werk gegaan. Gekeken is naar de registratiepraktijk van de politie en naar indelingen van andere onderzoekers (Smit et al 2001; Leistra en Nieuwbeerta 2003; Van den Eshof en Weimar, 1991; Polk, 1994). Het resultaat is een indeling waarbij in eerste instantie de relatie tussen dader en slachtoffer als criterium is gebruikt.

Op basis van de relatie tussen dader en slachtoffer is een onderverdeling in drieën gemaakt. Bij *Intimi* moorden zijn dader en slachtoffer intieme bekenden (familie, partners) van elkaar, bij *Ruzie-bekenden* zijn dader en slachtoffer kennissen van elkaar (b.v. vrienden, collega's of burenen) en bij *Ruzie-onbekenden* kennen dader en slachtoffer elkaar niet. De categorie *Intimi*, de categorie waar de meeste moorden toe behoren, kent nog een verdere onderverdeling. Onderscheid wordt gemaakt tussen *Kinderdoding door ouders*, *Ouderdoding door kinderen*, *Partnerdoding*, *Doding rivaal in de liefde*, *Familieconflict met andere familieleden*, *Eerwraak* en *Overige familieconflicten*.

Van een aantal van de in de hierboven beschreven in drie hoofdcategorieën ingedeelde moorden is een specifieke toedracht of motief van de dader bekend. Op basis daarvan worden deze moorden ondergebracht in vier andere categorieën: *Crimineel*, waarbij de moord in verband staat met criminele activiteiten van zowel de dader als het slachtoffer; *Zeden*, waarbij de dader het slachtoffer seksueel wil misbruiken, heeft misbruikt of daartoe een poging heeft gedaan of waarbij de weigering van het slachtoffer om seks met de dader te hebben het motief voor de moord was; en *Roofmoord*, waarbij de moord gepleegd is in combinatie met een vermogensdelict als overval, straatroof, afpersing of inbraak.

Vanwege de grote diversiteit binnen de categorie *Crimineel* zijn deze moorden verder onderverdeeld in vier categorieën: *Liquidaties*, geplande criminele

afrekeningen; *Verband met drugsdeal*, waarbij de aanleiding gelegen is in de drugshandel⁵, *Relatie met prostitutie* en *Crimineel-overig*.

Een aantal moorden kan niet ondergebracht worden in de bovengenoemde categorieën. Meestal omdat het motief niet bekend is of niet past bij deze categorieën, zoals bijvoorbeeld als de dader psychotisch is. Hiertoe zijn nog twee restcategorieën onderkend, de categorie *Anders* waarbij wel het een en ander bekend is over de toedracht maar de moord niet ingedeeld kan worden in een van de bovengenoemde categorieën en de categorie *Onbekend*. Hierbij is het onduidelijk wat er is gebeurd of waarom het is gebeurd. Doorgaans zijn deze moorden niet opgelost.

Deze indeling resulteert dus in 17 categorieën. Om praktische redenen (bijvoorbeeld als in een analyse de aantallen per categorie erg klein worden) zijn in de presentatie soms een enkele categorieën samengevoegd, waarmee een indeling in zes hoofdcategorieën verkregen is: de *Intimi* moorden, *Ruzie* (waarbij *Ruzie-bekenden* en *Ruzie-onbekenden* samengevoegd zijn), de hoofdcategorie *Crimineel*, de hoofdcategorie *Roofmoord*, de hoofdcategorie *Overig* (waarbij *Zeden* en *Anders* samengevoegd zijn) en tenslotte de categorie *Onbekend*.

2.4 De selectie van moorden en doodslagen in deze studie

De Monitor zoals opgebouwd op de manier zoals beschreven in paragraaf 2.1 bevat een aantal gebeurtenissen, slachtoffers en daders. In principe zijn dit alle zaken waarvan op enigerlei moment politie of Justitie van mening was dat het om een moord of doodslag ging. Maar zijn dit wel allemaal moorden die meegenomen moeten worden in de analyses? Wat wordt in deze studie verstaan onder een moord of doodslag? Wanneer is iemand dader? Hoe wordt omgesprongen met gebeurtenissen die de politie en het OM als moord of doodslag bestempelen, maar waarbij de rechter een andere mening is toegedaan? Om deze vragen te kunnen beantwoorden zijn bepaalde keuzes gemaakt. In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de gemaakte keuzes⁶.

Uitgangspunt in dit rapport is dat de termen moord en doodslag in juridische zin gehanteerd worden. Dat wil zeggen dat de dader de *opzet* gehad moet hebben het slachtoffer te doden. In concreto gaat het om de artikelen 287 t/m 291 van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Er is sprake van doodslag (Sr 287, 288, 290) als iemand opzettelijk een ander van het leven berooft. Bij moord (Sr 289, 291) is er niet alleen opzet in het spel, maar ook voorbedachten rade.

Dit betekent dus dat andere delicten die mogelijk resulteren in de dood van het slachtoffer (zoals bijvoorbeeld Sr 302 lid 2: Mishandeling de dood ten

---

⁵ Bijvoorbeeld wanneer een dealer zijn klant doodt om het geld voor de deal van de klant in ontvangst te nemen zonder de drugs te hoeven leveren. Een dergelijke gebeurtenis wordt ook wel een *ripdeal* genoemd.

⁶ Ook zijn er nog twee wat meer technische criteria die bepalen of een gebeurtenis al of niet meegenomen wordt. Allereerst is de plaats van het delict van belang. Vereist is dat de moord in Nederland heeft plaatsgevonden. Om precies te zijn: de *pleegplaats* moet in Nederland liggen mits deze bekend is. En indien de pleegplaats niet bekend is moet de *vindplaats* in Nederland liggen. Vervolgens is de datum van belang. De *pleegdatum* bepaalt of de gebeurtenis in een van de verslagjaren (1998, 2002-2004) plaatsvond en in welk van deze jaren. En ook hier geldt: als de pleegdatum niet bekend is wordt de *vinddatum* genomen.

gevolge hebbend en Sr 307: Dood door schuld) niet gerekend worden tot moord of doodslag. Hoewel sommige van deze gebeurtenissen wel in de Monitor zitten, bijvoorbeeld omdat de politie in eerste instantie wel uitging van een moord of doodslag, zijn ze daarom niet meegenomen in deze studie. Verder is een aantal delicten, waarbij wel sprake is van opzet, vanwege het bijzondere karakter van deze delicten niet meegenomen. Het gaat hier om euthanasie, hulp bij zelfdoding en abortus. Ook in de wetstekst (Sr 293 t/m 296) worden deze delicten niet als moord of doodslag aangemerkt. Tenslotte komen alleen voltooide delicten in aanmerking: pogingen en strafbare voorbereidingshandelingen zijn uitgesloten.

Een ander uitgangspunt die we in dit rapport hanteren is dat we zo veel mogelijk uitgaan van het rechtelijk oordeel⁷. Dit houdt in dat als er een rechterlijke uitspraak is tegen (een van) de dader(s) die een veroordeling behelst op basis van een van de bovengenoemde artikelen (Sr 287 t/m 291), we ervan uitgaan dat de gebeurtenis inderdaad een moord of doodslag betreft. Als dat niet het geval is zijn er verschillende mogelijkheden:

- Er is wel een rechterlijke uitspraak, maar dit is een vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging.

In dit geval wordt de desbetreffende dader *niet* in deze studie meegenomen, maar in principe de gebeurtenis (en de slachtoffers) *wel*, tenzij uit het vonnis van de rechter of andere omstandigheden blijkt dat het geen moord of doodslag was⁸.

- Er is wel een rechterlijke uitspraak, maar dit is een veroordeling voor een ander delict (b.v. dood door schuld).

De dader wordt nu niet meegenomen. Datzelfde geldt ook voor de gebeurtenis (en de bijbehorende slachtoffers), tenzij het duidelijk is dat er nog een andere dader is of moet zijn die naar verwachting wel veroordeeld zou kunnen worden voor moord of doodslag.

- Er is minstens één dader bekend, maar er is (nog) geen rechterlijke uitspraak⁹.

In dit geval wordt afgegaan op de mening van het Openbaar Ministerie of, bij het ontbreken van informatie daarover op de mening van de politie. Zo zal bijvoorbeeld de beslissing of het hier om een moord of doodslag gaat in het geval van een sepot in het algemeen op dezelfde manier genomen worden als bij een vrijspraak door de rechter.

- Er is geen dader bekend.

In dit geval wordt afgegaan op de mening van de politie of het een moord of doodslag is.

---

⁷ Deze afbakening wordt niet in elke studie over moord en doodslag op deze manier gehanteerd. Zo wordt er bijvoorbeeld in Leistra en Nieuwbeerta (2003) en Nieuwbeerta en Leistra (2007) uitgegaan van het oordeel van het Openbaar Ministerie, dus ongeacht de uiteindelijke beoordeling door de rechter. Weer andere publicaties gaan uit van de politieregistratie of – in het geval van de doodsoorzakenstatistiek van het CBS – van het oordeel van een arts.

⁸ Een tweetal voorbeelden van bekende zaken (een uit de VS en een Nederlandse zaak) om dit te illustreren. Allereerst de zaak tegen O.J. Simpson die ervan beschuldigd werd zijn vrouw vermoord te hebben. Alhoewel hij vrijgesproken werd, was er geen enkele reden om aan te nemen dat zijn vrouw niet het slachtoffer van een moord was. Anders ligt het bij het tweede voorbeeld, de zogenaamde 'Leidse balpenmoord'. Hier werd de 'dader' (de zoon) vrijgesproken omdat het naar het oordeel van de rechter om een ongeluk ging. En dus geen moord /doodslag.

⁹ En wellicht komt er ook nooit een rechterlijke uitspraak. Bijvoorbeeld als de dader zelfmoord heeft gepleegd.

Een bijzonder geval vormen de strafuitsluitingsgronden. In deze studie wordt als uitgangspunt gehanteerd dat het gedrag dat tot de moord geleid heeft strafbaar moet zijn. Indien het dus gaat om een *rechtvaardigingsgrond* zoals bijvoorbeeld noodweer (Sr 41 lid 1), waarbij het gedrag zelf niet meer strafbaar is, wordt de gebeurtenis niet meegenomen. Maar als het gaat om een *schulduitsluitingsgrond* zoals bijvoorbeeld ontoerekenbaarheid (Sr 39) en noodweerexces (Sr 41 lid 2), waarbij het gedrag op zich wel strafbaar is maar de dader als persoon niet, wordt de gebeurtenis wel gezien als moord of doodslag en wordt de dader dus ook meegenomen in deze studie.

2.5 De kwaliteit van de Monitor

Een voor de volle 100% volledig bestand over moorden en doodslagen in Nederland is onmogelijk om te verkrijgen. Ook de Monitor Moord en Doodslag, hoe zorgvuldig ook van opzet, zal niet geheel volledig zijn en onnauwkeurigheden bevatten. Deze paragraaf gaat daar dieper op in.

Allereerst is er de vraag of alle gebeurtenissen, daders en slachtoffers in de Monitor wel moorden zijn. Dat is niet zo en in de vorige paragraaf is beschreven hoe voor analysedoeleinden een nadere selectie gemaakt is om de niet-moorden er zoveel mogelijk uit te halen. Voor sommige zaken blijft het echter lastig om te oordelen of het daadwerkelijk om moord of doodslag gaat. In het bijzonder geldt dit voor de moorden waarvoor (nog) geen dader gevonden is. Dit zal echter weinig voorkomen. Van de 40 tot 50 onopgehelderde moorden per jaar lijkt het grootste deel toch duidelijk een moord te zijn.

Vervolgens kunnen er moorden gepleegd zijn die niet in de Monitor terecht zijn gekomen. Dit kan een drietal oorzaken hebben:

1. De voor de Monitor gebruikte bronnen zijn onvolledig. In het bijzonder geldt dit voor de informatievoorziening vanuit de politieregio's. Of met andere woorden: er kunnen moorden zijn die wel bekend zijn bij de politie maar niet door de politie als zodanig doorgegeven worden aan de onderzoekers. Dit zal echter niet vaak voorkomen.
2. Vervolgens zijn er vermissingen waarbij het goed mogelijk is dat de personen in kwestie zijn vermoord. Dit zullen er overigens naar alle waarschijnlijkheid niet veel zijn. Immers, het totaal aantal vermiste personen, dat na 1 jaar nog steeds vermist wordt, is ongeveer 10 tot 15 per jaar. Dus ook als deze allemaal slachtoffer zouden zijn van moord (wat onwaarschijnlijk is), gaat het hier slechts om zo'n 5% van het totaal. (Van den Eshof e.a. 1996)
3. Tenslotte zijn er de sterfgevallen die ten onrechte bestempeld worden als 'natuurlijk'. Voor deze groep is het zeer lastig in te schatten hoe veel het er zijn. Uit Duits onderzoek is gebleken dat een niet onaanzienlijk aantal overlijdensgevallen in Duitsland ten onrechte wordt bestempeld als 'natuurlijk'. Sectie op het lichaam blijft in dat geval doorgaans achterwege en het is mogelijk dat hierdoor veel Duitse moorden niet worden ontdekt. Ook volgens een Nederlandse patholoog anatoom is er reden om aan te nemen dat in Nederland niet alle niet-natuurlijke sterfgevallen als zodanig worden erkend (Torenbeek 1999), maar hoeveel dat er zijn is onbekend.

Naast de vraag of alle moorden in de Monitor wel moorden zijn en – omgekeerd – of alle moorden wel in de Monitor zitten, moet ook gekeken worden naar de betrouwbaarheid en de volledigheid van de gegevens zelf. Hier is ook een aantal kanttekeningen te maken.

- Opsporingstrajecten en vooral de daarop volgende vervolgings- en berechtingstrajecten kunnen bij moord en doodslag lange tijd in beslag nemen. Dit betekent dat veel informatie nog een voorlopig karakter heeft en in de loop van de tijd kan veranderen. Daders die toch geen dader blijken te zijn, een heel andere toedracht van de moord dan in eerste instantie gedacht, uitspraken in hoger beroep die verschillen van de uitspraak in eerste aanleg etc. De Moord en Doodslag Monitor biedt dus een momentopname en in een toekomstige studie kan de gebruikte informatie afwijken van die in deze studie.
- Bepaalde informatie, zoals over de herkomst of over de verslaving van slachtoffers en daders, is afhankelijk van de interpretatie van de onderzoeker die de zaak behandelde of van degene die het strafdossier interpreteert. Deze keuze is niet altijd eenduidig en is ook, doordat de gegevens van de verschillende jaren niet op dezelfde wijze verzameld zijn niet consequent over de jaren heen.

3 Moord en doodslag 1998; 2002-2004

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de moorden en doodslagen in Nederland in 1998 en in de jaren 2002 tot 2004. Paragraaf 3.1 bevat een overzicht van het aantal slachtoffers en relateert dit aan andere bronnen en andere jaren. Tevens wordt de omvang van moorden in Nederland bekeken in relatie tot andere landen. De kenmerken van de moord worden belicht in paragraaf 3.2. Vragen die in deze paragraaf aan de orde komen zijn: hoe vaak zijn bepaalde typen moorden gepleegd, hoe ziet de verdeling eruit van de aantallen over de categorieën, wat voor wapens worden gehanteerd en waar en wanneer hebben de moorden plaatsgevonden. In paragraaf 3.3 worden kenmerken van slachtoffers en daders beschreven. Daarbij wordt aandacht besteed aan leeftijd, herkomst, alcohol- en druggebruik, de relatie tussen daders en slachtoffers, de dagbesteding van beiden en eventuele justitiële verledens. De strafrechtelijke reactie op de moord komt in paragraaf 3.4 aan bod. Er wordt gekeken naar de opheldering van de moorden, naar de eventuele veroordeling van de dader en naar de strafmaat.

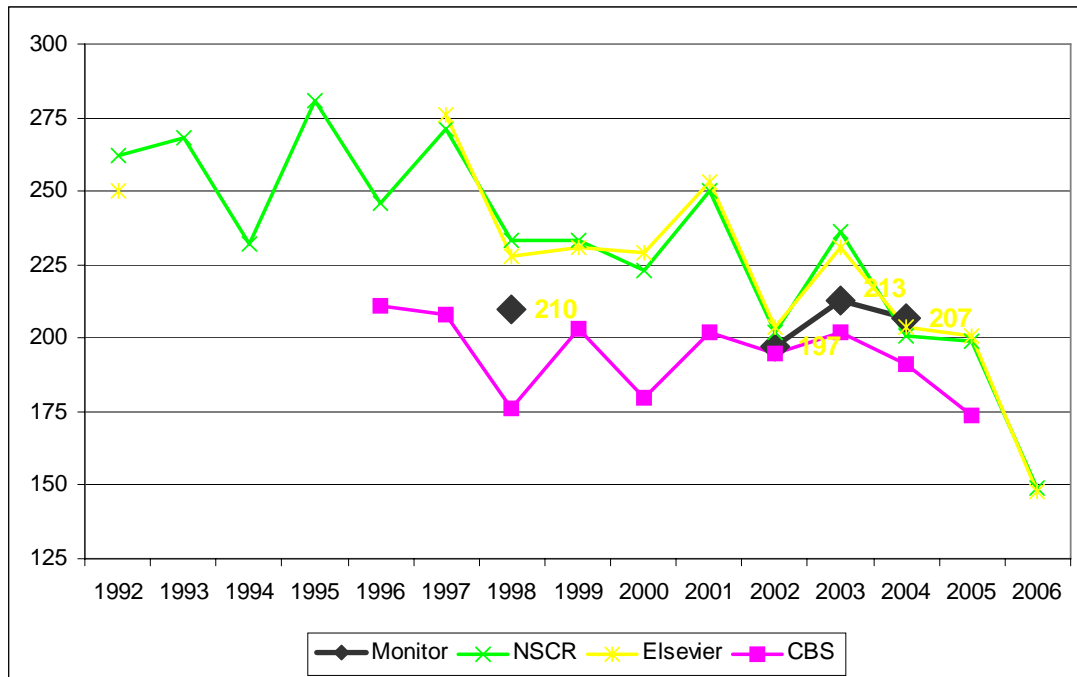
Waar mogelijk en zinvol zullen de resultaten zowel per jaar voor de vier betreffende jaren gegeven worden als ook voor het totaal. Voor sommige kenmerken zijn echter alleen gegevens over 1998 en 2003 beschikbaar. Tevens is het bij een aantal gedetailleerde uitsplitsingen soms niet zinvol, vanwege zeer kleine aantallen, om de gegevens per jaar te beschouwen. In dat geval worden alleen totalen over de vier jaren (of alleen de twee jaren 1998 en 2003) gegeven.

3.1 Aantallen slachtoffers van moord en doodslag

Hoeveel slachtoffers van moord en doodslag zijn er per jaar in Nederland? Verschillende instanties (zoals het WODC, het NSCR, Elsevier en CBS) hebben hierover in de afgelopen jaren gerapporteerd en uit het feit dat al deze rapportages van elkaar afwijken blijkt dat kennelijk een vraag te zijn die niet zo eenduidig te beantwoorden is. Om te beslissen of iemand inderdaad slachtoffer was van moord of doodslag moeten er bepaalde keuzes gemaakt worden. Voor deze studie zijn de keuzes beschreven in hoofdstuk 2, maar andere onderzoekers kunnen natuurlijk andere bronnen geraadpleegd en/of andere keuzes gemaakt hebben. Ook is het antwoord op deze vraag niet constant in de tijd: het aantal van 210 slachtoffers in de Monitor voor 1998 wijkt af van het aantal van 225 slachtoffers zoals genoemd in een eerdere WODC publicatie (Smit et al. 2001), hoewel daar precies dezelfde methodiek gebruikt is. De reden is simpel: inmiddels is meer bekend over de moorden uit 1998 dan ten tijde van die publicatie (bijvoorbeeld omdat de zaak inmiddels in hoger beroep is afgedaan) en is het derhalve mogelijk dat een bepaalde zaak toch geen moord blijkt te zijn. In Figuur 1 worden voor de periode 1992-2006 de aantallen slachtoffers van moord en doodslag weergegeven volgens vier verschillende bronnen. Naast de Monitor zijn dat het gegevensbestand Moord en Doodslag van het NSCR, de

jaarlijkse opgave van moorden van Elsevier en de niet-natuurlijke doodstatistiek van het CBS. Voor de Monitor is de selectie gebruikt van de gegevens zoals beschreven in Hoofdstuk 2. De aantallen slachtoffers van deze reeks zijn expliciet in de grafiek vermeld. De aantallen van de Monitor zijn in het algemeen iets lager dan bij Elsevier en NSCR, dit komt omdat bij de andere statistieken vaak ook de moorden meegeteld zijn die naar de mening van het OM moord of doodslag waren, terwijl de rechter tot een ander oordeel kwam.

Figuur 1: Aantal slachtoffers van moord en doodslag per jaar, 1992-2006

Duidelijk is te zien dat verschillende bronnen verschillende resultaten geven. De aantallen moorden en doodslagen in de periode 1992-2003 vertonen een licht dalende tendens. De tot dusver bekende cijfers over 2004-2006 laten zien dat deze vermindering van het aantal moorden en doodslagen zich inderdaad voortzet.

Tabel 1 geeft voor een aantal ‘westerse’ landen het gemiddeld aantal slachtoffers van moord en doodslag per jaar en per 100 000 inwoners, waarbij steeds het gemiddelde over een periode van 5 jaar is genomen. De cijfers zijn afkomstig uit verschillende bronnen, maar vinden alle hun oorsprong in de door de politie geregistreerde moorden en doodslagen.

Qua niveau blijkt Nederland dan in de pas te lopen met andere landen, met uitzondering van de Verenigde Staten¹⁰. Ook in Finland is het aantal moorden

¹⁰ De hier gepresenteerde cijfers zijn voor *voltooid* moorden en doodslagen. Worden ook de pogingen meegenomen dan blijkt dat Nederland zeer hoog scoort, er zijn dan ook relatief gezien veel pogingen tot moord en doodslag in Nederland. Zo zijn er, afgaande op de registratie bij de politie, in Nederland ongeveer 6 tot 10 keer zoveel pogingen als voltooid moorden. Bij andere landen is het aantal pogingen ongeveer evenveel als het aantal voltooid moorden. Overigens is hier sprake van een ontwikkeling: in het begin van de jaren negentig was het aantal pogingen in Nederland een stuk lager. Een oorzaak voor dit relatief hoge aantal pogingen in Nederland zou kunnen zijn dat het OM in Nederland, sinds begin jaren negentig, vaker besluit tot vervolging voor poging moord/doodslag in plaats van vervolging voor mishandeling of bedreiging (Duijn, Smit en Bijleveld 2007). Dit is ook in overeenstemming met de bevindingen van Egelkamp (2002).

vrij hoog, waarschijnlijk vanwege een hoog (vuur)wapenbezit en een hoge alcoholconsumptie.

Tabel 1 Gemiddeld aantal slachtoffers van moord en doodslag per 100 000 inwoners per jaar

	80-84	85-89	90-94	95-99	00-04
Nederland	1,3	1,3	1,5	1,7	1,4
België	1,4		1,2	1,6	2,1
Duitsland	1,5	1,4	1,6	1,4	1,4
Frankrijk		2,4	2,4	1,8	2,1
Engeland	1,2	1,3	1,3	1,4	1,7
Ierland			0,6	1,3	1,2
Denemarken	1,2	1,1	1,2	1,2	1,0
Zweden	1,6	1,7	1,8	2,1	2,0
Noorwegen	0,9	1,0	1,0	0,9	1,0
Finland	2,2	2,6	2,9	2,7	3,2
Italië	2,0	1,8	2,6	1,7	1,3
Griekenland			1,3	1,7	1,2
Verenigde Staten	9,1	8,4	9,4	6,9	5,6
Japan	1,5	1,3	1,0	1,0	1,1
Canada	2,7	2,4	2,1	1,9	1,8

3.2 Kenmerken van de moord of doodslag

3.2.1 *Verdeling over categorieën*

Tabel 2 geeft een cijfermatig overzicht van de onderverdeling in categorieën moorden. Opvallend is dat moorden die over het algemeen veel aandacht van de media krijgen, zoals zedenmoorden en ruzies tussen onbekenden ('zinloos geweld') betrekkelijk zeldzaam zijn. Ook het aantal afrekeningen in het criminele milieu (de liquidaties), in 1998 nog een op de negen moorden, is zowel in absolute zin als relatief gezien duidelijk afgenomen. Wel moet hierbij aangekend worden dat een deel van de moorden waarvan de categorie 'Onbekend' is, wel eens liquidaties (of andere moorden in het criminele milieu) zouden kunnen zijn. Het aantal slachtoffers van eerwraak is met twee per jaar gering. Echter, bij enkele partnerdodingen zouden ook eerwraakmotieven een rol gespeeld kunnen hebben.

Het grootste aandeel vormt de hoofdcategorie 'Intimi' en meer dan de helft van deze hoofdcategorie bestaan uit partnerdodingen. Daarnaast is de groep 'Ruzie/wraak buiten eigen kring' en daarvan vooral de ruzies tussen bekenden vrij groot. Overigens is binnen deze groep voor de jaren 2002 en 2004 geen onderscheid gemaakt tussen 'bekenden' en 'onbekenden'. In deze jaren was vaak de informatie niet beschikbaar om dit onderscheid te kunnen maken.

Tabel 2 Verdeling slachtoffers naar categorie moord, 1998 en 2002-2004

Categorie	98	02	03	04	tot	%				tot
						98	02	03	04	
Intimi	69	78	74	64	285	37%	45%	37%	40%	40%
Kinderdoding door ouders	7	7	6	7	27	4%	4%	3%	4%	4%
Ouderdoding door kinderen	3	4	5	5	17	2%	2%	2%	3%	2%
Partnerdoding	38	40	49	40	167	20%	23%	24%	25%	23%
Doden rivaal in de liefde	3	7	2	4	16	2%	4%	1%	3%	2%
Familieconflict andere fam.	4	1	7	2	14	2%	1%	3%	1%	2%
Eerwraak	2	2	2	2	8	1%	1%	1%	1%	1%
Overig familieconflict	12	17	3	4	36	6%	10%	1%	3%	5%
Ruzie/wraak buiten eigen kring	39	37	46	36	158	21%	22%	23%	23%	22%
Bekenden	32		38			17%		19%		
Onbekenden	7		8			4%		4%		
Crimineel	46	37	42	44	169	24%	22%	21%	28%	23%
Liquidaties	20	11	17	9	57	11%	6%	8%	6%	8%
Verband met drugsdeal	17	13	18	26	74	9%	8%	9%	16%	10%
Relatie met prostitutie	0	0	4	2	6	0%	0%	2%	1%	1%
Crimineel overig	9	13	3	7	32	5%	8%	1%	4%	4%
Roofmoord	19	16	21	13	69	10%	9%	10%	8%	10%
Zeden	9	2	2	3	16	5%	1%	1%	2%	2%
Anders	6	2	16	0	24	3%	1%	8%	0%	3%
Totaal van categorie bekend	188	172	201	160	721	100%	100%	100%	100%	100%
Onbekend	22	25	12	47	106					
Totaal	210	197	213	207	827					

3.2.2 Meervoudige moorden en meerdere daders

Meervoudige moorden – dat wil zeggen gebeurtenissen waarbij meer dan één slachtoffer komt te overlijden – komen vrij weinig voor: in minder dan 10% van het totaal aantal incidenten. In slechts 11 (van de in totaal 759) gebeurtenissen waren er drie of meer slachtoffers, zeven keer ging het om drie slachtoffers en vier keer om vier slachtoffers.

Wel zijn er vaker meer daders betrokken bij een moord. Van de 759 moorden is bij 143 geen enkele dader gevonden. Van de overgebleven 616 moorden waren er 506 met één dader, 74 met twee daders en 36 met drie of meer daders. In totaal zitten er 781 daders in de Monitor voor de vier verslagjaren.

3.2.3 Wapengebruik

Of een conflict uitmondt in de dood van een van de partijen is deels afhankelijk van het al of niet beschikbaar zijn van een wapen (Katz 1988; Polk 1994; Smith en Zahn 1999).

Steekwapens (messen) en zware voorwerpen om als slagwapen te gebruiken zijn meestal wel bij de hand. Voor vuurwapens geldt dat niet. In Nederland is het vuurwapenbezit sterk gereguleerd. Toch wordt een groot deel van de moorden

gepleegd met een vuurwapen. Tabel 3 geeft een overzicht van de doodsoorzaken van slachtoffers, gerelateerd aan het wapengebruik.

Tabel 3 Verdeling slachtoffers naar doodsoorzaak, 1998 en 2002-2004

Doodsoorzaak	98	02	03	04	tot	%				tot
						98	02	03	04	
Schotwonden	88	77	73	67	305	44%	43%	35%	40%	41%
Steek-/snijwonden	60	69	81	72	282	30%	39%	39%	43%	37%
Wurging / verstikking	25	21	24	16	86	13%	12%	12%	10%	11%
Slagwonden	21	9	19	8	57	11%	5%	9%	5%	8%
Overig	6	2	11	4	23	3%	1%	5%	2%	3%
Totaal oorzaak bekend	200	178	208	167	753	100%	100%	100%	100%	100%
Onbekend	10	19	5	40	74					
Totaal	210	197	213	207	827					

Ongeveer vier op de vijf slachtoffers komt om het leven door een schot- of een steek- /snijwond. Dit is redelijk constant over de jaren heen, hoewel er wel een verschuiving plaats lijkt te vinden naar minder schotwonden en meer steek- en snijwonden. Ook is er een duidelijk verband met het type moord: bij moorden met een criminele achtergrond worden relatief vaker slachtoffers doodgeschoten. Van de 169 slachtoffers in deze categorie overlijden er 117 aan een schotwond. Bij de moorden in de categorie 'Intimi' is er met 17% van het totaal aantal slachtoffers in deze categorie een duidelijke oververtegenwoordiging van wurging of verstikking als doodsoorzaak.

Gerelateerd aan de doodsoorzaken van de slachtoffers is het wapengebruik door de dader. In de Monitor is dat bekend voor de jaren 1998 en 2003. De tabellen 4 en 5 geven een overzicht van het wapengebruik. De teleenheid is hier dus niet het slachtoffer, maar de dader.

Ook bij het wapengebruik door de dader blijken vuur- en steekwapens het meest voor te komen. Bij de aanduiding 'Geen' kan bijvoorbeeld gedacht worden aan brandstichting of verwaarlozing.

Tabel 4 Wapengebruik door daders, 1998 en 2003

Wapen			tot	%		
	98	03		98	03	tot
Vuurwapen	59	45	104	36%	24%	29%
Steekwapen	53	72	125	32%	38%	35%
Wurgtuig	9	10	19	5%	5%	5%
Slagwapen	14	13	27	8%	7%	8%
Fysiek geweld	7	23	30	4%	12%	8%
Geen	16	21	37	10%	11%	10%
Anders	7	5	12	4%	3%	3%
Totaal wapen bekend	165	189	354	100%	100%	100%
Onbekend	35	8	43			
Totaal	200	197	397			

Tabel 5 Wapengebruik daders naar hoofdcategorie, som van 1998 en 2003

Wapen	Intimi	Ruzie	Crimineel	Roofmoord	Overig	Totaal
Vuurwapen	20%	37%	38%	18%	12%	26%
Steekwapen	41%	42%	7%	24%	24%	31%
Wurgtuig	7%	1%	0%	2%	17%	5%
Slagwapen	6%	5%	4%	13%	12%	7%
Fysiek geweld	10%	7%	7%	2%	5%	8%
Geen	8%	4%	18%	4%	14%	9%
Anders	3%	1%	0%	4%	10%	3%
Onbekend	4%	2%	25%	31%	7%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Net als bij de doodsoorzaken van het slachtoffer is er een relatie met het type moord: bij de 'Intimi' moorden zien we een duidelijke oververtegenwoordiging van steekwapens, bij de criminele moorden worden daarentegen vuurwapens meer gebruikt (hoewel, vanwege het hoge aantal onbekend wapengebruik in deze categorie, de situatie hier wat minder duidelijk is).

Bij uitsplitsing naar geslacht en herkomst blijkt dat vrouwelijke daders duidelijk vaker gebruik maken van een steekwapen (wat in overeenstemming is met het feit dat de meeste vrouwelijke daders moorden in de categorie 'Intimi' begaan). Daders met een Turkse herkomst gebruiken relatief vaker een vuurwapen, daders met een Afrikaanse of Midden-Oosten (exclusief Turkije) achtergrond gebruiken relatief vaker een steekwapen.

Tenslotte is – ook alleen voor de jaren 1998 en 2003 – bijgehouden of ook het slachtoffer ten tijde van de moord een wapen gebruikt heeft. Dit was slechts zelden het geval, ongeveer 7% van de slachtoffers gebruikte een vuur-, steek- of slagwapen.

3.2.4 Pleegplaats

In tabel 6 is over alle politieregio's een overzicht te zien van het absolute aantal slachtoffers en het relatieve aandeel; dat wil zeggen het aantal slachtoffers per 100.000 inwoners.

Tabel 6 Verdeling slachtoffers naar politieregio, 1998 en 2002-2004.
Absolute aantallen en aantallen per 100 000 inwoners

Politieregio					tot	per 100 000 inwoners				gem
	98	02	03	04		98	02	03	04	
Groningen	6	5	4	4	19	1,1	0,9	0,7	0,7	0,8
Friesland	3	5	5	1	14	0,5	0,8	0,8	0,2	0,6
Drenthe	1	3	4	0	8	0,2	0,6	0,8	-	0,4
Ijsselland	5	3	3	2	13	1,1	0,6	0,6	0,4	0,7
Twente	6	5	5	7	23	1,0	0,8	0,8	1,1	0,9
Noord- en Oost Gelderland	4	6	3	11	24	0,5	0,8	0,4	1,4	0,8
Gelderland-Midden	10	6	8	8	32	1,6	0,9	1,2	1,2	1,2
Gelderland-Zuid	6	4	9	10	29	1,2	0,8	1,7	1,9	1,4
Utrecht	6	8	3	11	28	0,6	0,7	0,3	0,9	0,6
Noord-Holland-Noord	7	8	10	6	31	1,2	1,3	1,6	1,0	1,3
Zaanstreek-Waterland	2	4	2	5	13	0,7	1,3	0,6	1,6	1,1
Kennemerland	7	6	7	7	27	1,4	1,2	1,4	1,4	1,4
Amsterdam-Amstelland	54	26	35	29	144	6,1	2,9	3,9	3,2	4,0
Gooi- en Vechtstreek	1	5	4	0	10	0,4	2,1	1,7	-	1,0
Haaglanden	17	16	22	21	76	1,8	1,7	2,3	2,1	2,0
Hollands Midden	2	2	7	3	14	0,3	0,3	0,9	0,4	0,5
Rotterdam-Rijnmond	20	39	31	24	114	1,7	3,2	2,5	1,9	2,3
Zuid-Holland-Zuid	6	3	2	1	12	1,2	0,6	0,4	0,2	0,6
Zeeland	4	6	1	3	14	1,1	1,6	0,3	0,8	0,9
Midden- en West Brabant	10	10	11	11	42	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Brabant Noord	6	6	5	10	27	1,0	1,0	0,8	1,6	1,1
Brabant Zuid-Oost	14	8	7	7	36	2,0	1,1	1,0	1,0	1,3
Limburg-Noord	4	6	5	9	24	0,8	1,2	1,0	1,8	1,2
Limburg-Zuid	2	5	16	15	38	0,3	0,8	2,5	2,4	1,5
Flevoland	6	2	4	2	14	2,0	0,6	1,1	0,6	1,0
KMAR*	1	0	0	0	1					
Totaal	210	197	213	207	827	1,3	1,2	1,3	1,3	1,3

* Een enkele keer wordt een moord niet behandeld door een politieregio, maar door de Koninklijke Marechaussee. De ene moord in 1998 betrof een moord op een booreiland in de Noordzee.

Slachtoffers van moord zijn zeer ongelijk verdeeld over de verschillende politieregio's. De meeste moorden vinden plaats in de politieregio's van de drie grote steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Over de vier jaren waren 334 van de 827 slachtoffers uit een van deze drie regio's. Wel fluctueren de aantallen sterk, met name in Amsterdam en Rotterdam. Ook Limburg-Zuid vertoont een opmerkelijk beeld met een hoog aantal slachtoffers in 2003 en 2004. Voor de andere regio's valt er – vanwege de lage aantallen – niet veel te zeggen over de verschillen over de jaren heen.

Tabel 7 geeft aan op wat voor soort plek de moorden zijn begaan. Ongeveer de helft van de moorden vindt binnenshuis plaats en de andere helft buitenshuis of in een horecagelegenheid. En van de moorden die binnenshuis gepleegd worden is dat voor het grootste deel (ongeveer drie kwart) in het huis waar het slachtoffer (al dan niet samen met de dader) woont¹¹.

¹¹ Dit is gebaseerd op de informatie over 1998 en 2003. Voor de jaren 2002 en 2004 is de nadere onderverdeling naar welke woning het precies was niet gehanteerd.

Tabel 7 Verdeling slachtoffers naar soort pleegplaats, 1998 en 2002-2004

Soort pleegplaats					tot	%				tot
	98	02	03	04		98	02	03	04	
Binnen, niet in horeca	111	98	120	88	417	54%	51%	59%	46%	53%
woning slachtoffer	41		48			20%		24%		
woning dader	12		13			6%		6%		
woning dader en slachtoffer	22		38			11%		19%		
woning, onbekend van wie	4		8			2%		4%		
woning anders	11		3			5%		1%		
anders binnen	21		10			10%		5%		
Op straat of horeca	63	82	60	80	285	31%	43%	30%	42%	36%
op straat	45	69	46	75	235	22%	36%	23%	39%	30%
in of vlakbij horeca	18	13	14	5	50	9%	7%	7%	3%	6%
Anders buiten	30	12	22	24	88	15%	6%	11%	13%	11%
bos of plantsoen	15		9			7%		4%		
in voertuig	3		5			1%		2%		
binnenwater	2		1			1%		0%		
open water	2		0			1%		0%		
andere locatie buiten	8		7			4%		3%		
Totaal locatie bekend	204	192	202	192	790	100%	100%	100%	100%	100%
Onbekend	6	5	11	15	37					
Totaal	210	197	213	207	827					

De plek waar de moord plaatsvindt is sterk afhankelijk van het type moord. Zie hiervoor het overzicht in tabel 8. 'Intimi' moorden (huwelijkstwisten, kindermoorden) worden voornamelijk binnenshuis gepleegd. En ook de moorden in de categorie 'Roofmoord' vinden relatief vaak binnen plaats, in het huis van het slachtoffer. Ruzies (buiten de familie) en moorden in de categorie 'Crimineel' worden daarentegen vaker buiten gepleegd.

Tabel 8 Slachtoffers per pleegplaats naar hoofdcategorie, som van 1998 en 2002-2004

Soort pleegplaats	Intimi	Ruzie	Crimineel	Roofmoord	Overig	Totaal
Binnen, niet in horeca	73%	32%	33%	61%	41%	50%
Op straat of horeca	22%	56%	47%	25%	24%	34%
Anders buiten	4%	11%	15%	14%	17%	11%
Onbekend	1%	0%	5%	0%	18%	4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Ook is er een duidelijk verschil tussen de sexen. Het overgrote deel (71%) van de vrouwelijke slachtoffers wordt binnenshuis vermoord tegen 42% van de mannelijke slachtoffers. Slachtoffers met een Nederlandse afkomst worden iets vaker binnenshuis vermoord (60%) dan allochtone slachtoffers (43%).

Een andere manier om naar de locatie van moord te kijken is om te bepalen hoe groot de afstand is tussen de pleegplaats en de woonplaats van respectievelijk de dader en het slachtoffer. Op basis van de in de Monitor beschikbare gegevens is dit niet rechtstreeks af te leiden. Wel kan eenvoudig bepaald worden of de pleeg- en woongemeente gelijk aan elkaar zijn. Van de 827 slachtoffers is van 721 zowel de pleeg- als de woongemeente bekend. Van 578 (80%) van deze is

de pleeggemeente dezelfde als de woongemeente. Bij de daders is van 636 van de 781 daders zowel de pleeg- als de woongemeente bekend, en daarvan zijn er 456 (72%) waarvan deze beide gelijk zijn. Moord is in deze zin een lokaal verschijnsel, iets meer voor de slachtoffers als voor de daders.

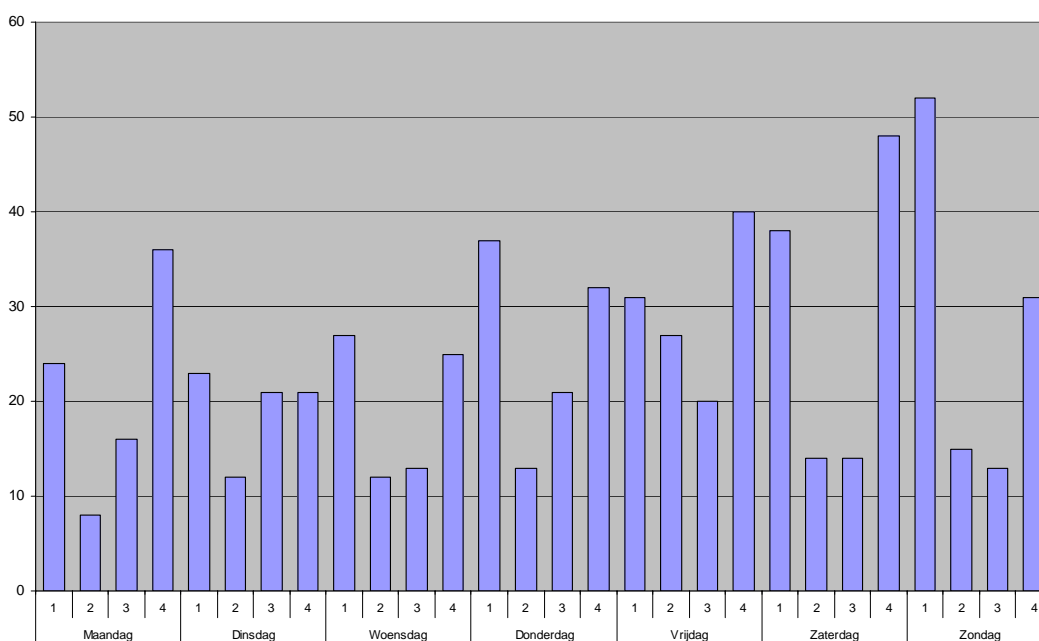
3.2.5 Tijdstip

Tabel 9 Verdeling slachtoffers naar pleegmaand, 1998 en 2002-2004

Pleegmaand					tot	%				tot
	98	02	03	04		98	02	03	04	
Januari	21	14	18	20	73	10,3%	7,6%	8,6%	10,4%	9,2%
Februari	13	27	20	15	75	6,4%	14,6%	9,5%	7,8%	9,5%
Maart	11	24	15	10	60	5,4%	13,0%	7,1%	5,2%	7,6%
April	12	13	17	20	62	5,9%	7,0%	8,1%	10,4%	7,8%
Mei	14	15	26	17	72	6,9%	8,1%	12,4%	8,8%	9,1%
Juni	22	11	20	13	66	10,8%	5,9%	9,5%	6,7%	8,3%
Juli	33	12	13	16	74	16,2%	6,5%	6,2%	8,3%	9,3%
Augustus	18	13	22	14	67	8,8%	7,0%	10,5%	7,3%	8,5%
September	13	16	8	17	54	6,4%	8,6%	3,8%	8,8%	6,8%
Oktober	11	10	20	21	62	5,4%	5,4%	9,5%	10,9%	7,8%
November	22	11	15	15	63	10,8%	5,9%	7,1%	7,8%	8,0%
December	14	19	16	15	64	6,9%	10,3%	7,6%	7,8%	8,1%
Subtotaal maand bekend	204	185	210	193	792	100%	100%	100%	100%	100%
Onbekend	6	12	3	14	35					
Totaal	210	197	213	207	827					

Het aantal slachtoffers is niet gelijk verdeeld over de maanden van het jaar. Er zijn maanden bij met relatief veel moorden en maanden waarin dat niet het geval is. Hoewel er forse fluctuaties zijn tussen de jaren is er geen duidelijk patroon te herkennen. Het lijkt alsof er in de zomermaanden en in de wintermaanden iets meer moorden gepleegd worden, maar de verschillen zijn klein en dit beeld geldt niet voor elk jaar.

Figuur 2: Aantal slachtoffers per 6-uursperioden, som van 1998 en 2002-2004

Figuur 2 laat op een andere manier het tijdstip waarop de moord gepleegd is zien, namelijk per dag(deel) in de week. Van 684 van de 827 slachtoffers is dit tijdstip (in 6-uurs perioden) bekend. Duidelijk zijn grote verschillen te zien. De meeste moorden vinden 's-avonds en 's-nachts plaats en dan vooral in het weekend. In de vier 6-uursperioden vrijdagavond en -nacht en zaterdagavond en -nacht wordt 26% van de moorden gepleegd, overdag (alle zeven weekdays bij elkaar) 32% en in de vijf overgebleven avonden en nachten 42%. Opmerkelijk is dat de verschillen tussen de categorieën niet erg groot zijn. Binnen de categorie 'Intimi' vinden relatief wat meer moorden overdag plaats (41%) en binnen de categorie 'Roofmoord' wordt 53% van de moorden in doordeweekse avonden en nachten gepleegd. Bij de categorie 'Ruzie/Wraak' tenslotte zijn de weekend-avonden en -nachten met 32% iets oververtegenwoordigd.

3.3 Daders en slachtoffers

In deze paragraaf staan de kenmerken van daders en slachtoffers centraal. Aan de orde komen hun persoonskenmerken zoals leeftijd, geslacht en herkomst. Tevens is er aandacht voor hun levenswijze waaronder burgerlijke staat, woon-situatie en alcohol- en drugsgebruik. Tot slot wordt gekeken naar de relatie tussen daders en slachtoffers.

3.3.1 Persoonskenmerken

Leeftijd en geslacht

Tabel 10 laat een overzicht zien van het geslacht en de gemiddelde leeftijden van daders en slachtoffers. Er is niet veel verschil in leeftijd, noch bij de daders noch bij de slachtoffers, tussen vrouwen en mannen. Door de lage aantallen (67 over de vier jaren bij elkaar) zijn er wel grote verschillen over de jaren heen bij

de vrouwelijke daders. Wel zijn de daders over het algemeen een stuk jonger dan de slachtoffers met gemiddeld respectievelijk 31,4 en 36,7 jaar. De gemiddelde leeftijd van de daders komt overigens overeen met de gemiddelde leeftijd van verdachten van criminaliteit in het algemeen. In 2002 was dat 32 jaar (Eggen en van der Heide 2005)

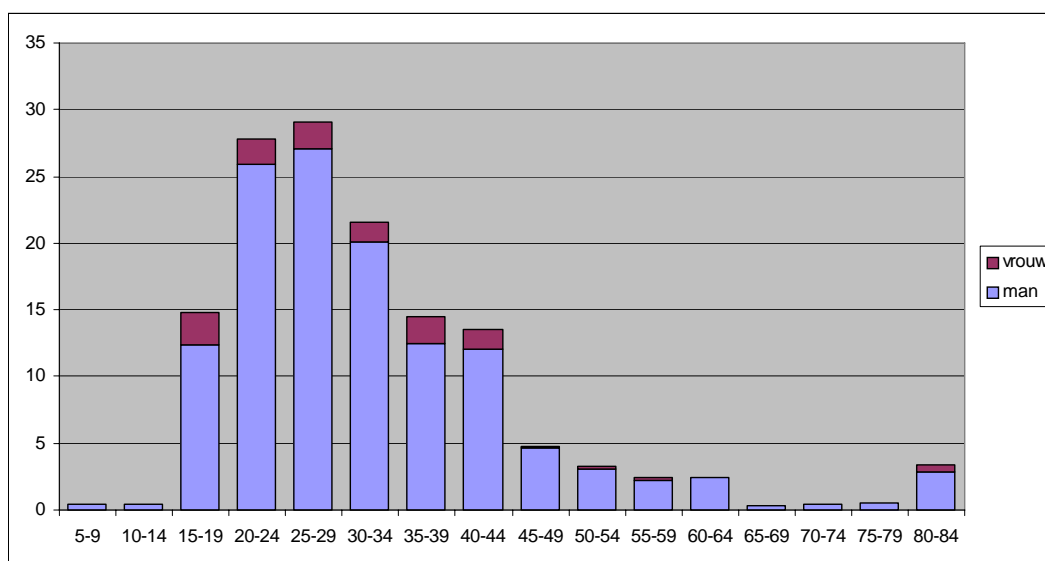
Tabel 10 Geslacht en leeftijd daders en slachtoffers, 1998 en 2002-2004

Gemiddelde leeftijd	98	02	03	04	tot
Daders	32,0	31,4	30,9	31,3	31,4
Man	32,2	31,7	30,7	30,8	31,4
Vrouw	29,4	28,2	32,6	37,6	31,5
Slachtoffers	35,5	35,3	37,3	38,4	36,7
Man	34,6	36,1	37,8	39,7	37,0
Vrouw	38,1	33,3	36,2	35,1	35,7

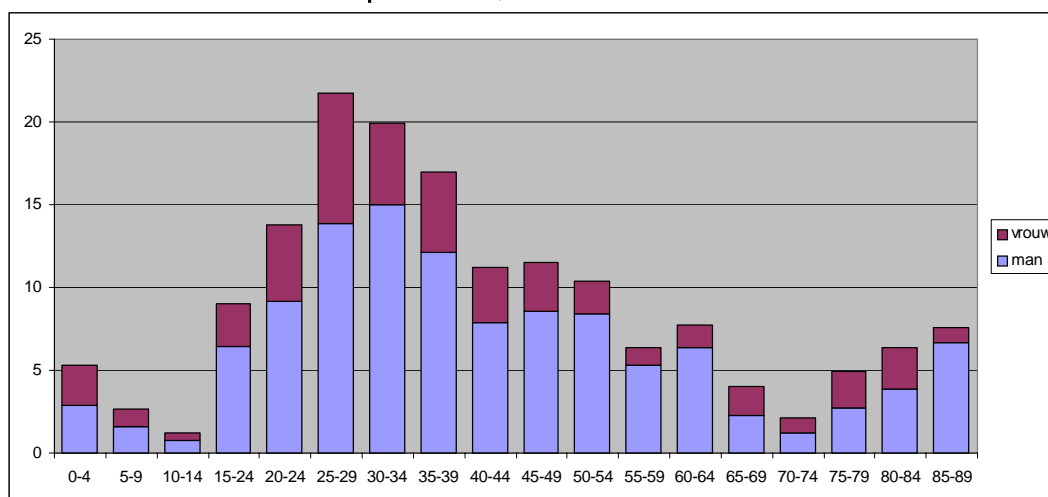
In figuur 3 en 4 is de verdeling over leeftijden en geslacht goed te zien. De aantallen zijn hier weergegeven als het aantal daders, respectievelijk slachtoffers per 100 000 inwoners van dezelfde leeftijdscategorie (bron CBS). Zoals ook voor criminaliteit in het algemeen geldt, is moord duidelijk een mannelijke aangelegenheid. In ieder geval geldt dit voor de daders, in mindere mate ook voor de slachtoffers.

Bij zowel de daders als de slachtoffers is er een piek in de leeftijdscategorie van 25-29 jaar. Wel is de leeftijdsverdeling bij de slachtoffers wat vlakker en zijn er met name relatief nog vrij veel heel jonge (onder de 15 jaar) en heel oude (boven de 65 jaar) slachtoffers. Verder valt op dat van de 27 slachtoffers in de leeftijdscategorie 0-4 jaar er 13, dus ongeveer de helft, nul jaar oud was.

Figuur 3 Leeftijdsverdeling en geslacht van de daders, aantal daders per 100 000, som van 1998 en 2002-2004

Figuur 4 Leeftijdverdeling en geslacht van de slachtoffers, aantal slachtoffers per 100 000, som van 1998 en 2002-2004

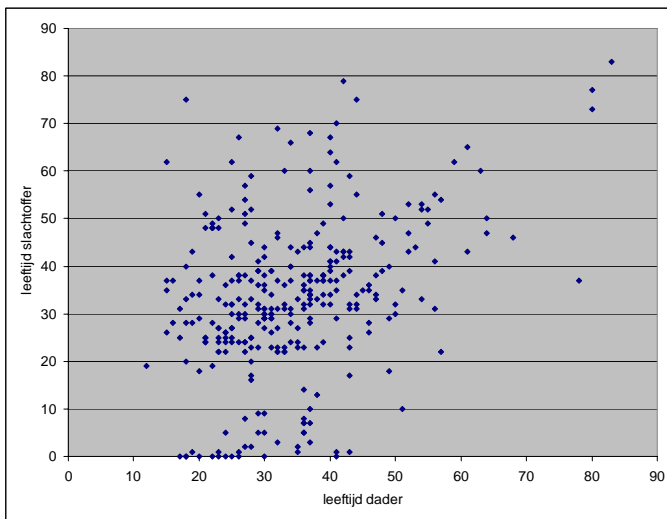
Bij twee categorieën, namelijk bij ‘Intimi’ moorden en moorden in de categorie ‘Roofmoord’ zijn er duidelijke verschillen ten opzichte van het hierboven geschetste algemene beeld over leeftijd en geslacht.

Bij de ‘Intimi’ moorden is, zowel bij de daders als bij de slachtoffers het aandeel van vrouwen groot. Dit is de enige hoofdcategory waarbij het aantal vrouwelijke slachtoffers (157) groter is dan het aantal mannelijke slachtoffers (128). Ook is het aantal vrouwelijke daders met 49 (van de in het totaal 287 daders in deze category) relatief groot. Oftewel, het overgrote deel van de vrouwelijke daders – namelijk 49 van de 67 – is te vinden in de category ‘Intimi’. Tenslotte valt op dat de gemiddelde leeftijd van de daders in deze category met 34,2 jaar iets hoger is dan het algemeen gemiddelde van 31,4 jaar. En omdat de slachtoffers in deze category met 33,3 jaar juist wat jonger zijn dan de slachtoffers in de andere categoryën is de category ‘Intimi’ de enige waarbij de slachtoffers gemiddeld (iets) jonger zijn dan de daders.

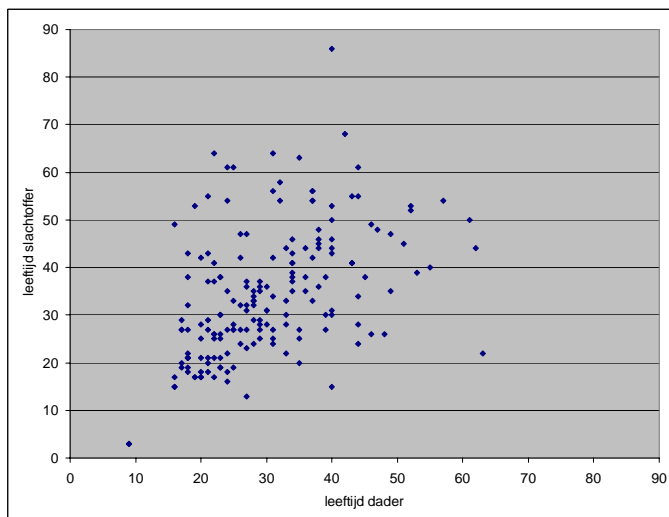
In de category ‘Roofmoord’ zien we het omgekeerde. Hier zijn de slachtoffers gemiddeld het oudst. Het gemiddelde ligt op 50,9 jaar en voor de in totaal 14 vrouwelijke slachtoffers in deze category zelfs op 64,4 jaar. De daders zijn hier met gemiddeld 27,1 jaar duidelijk veel jonger.

Opmerkelijk is dat de gemiddelde leeftijd van de daders in de category ‘Crimineel’ met 30,7 jaar wat lager ligt dan het gemiddelde. Uit onderzoek naar criminele carrières in de georganiseerde misdaad (Van de Bunt en Kleemans 2007) blijkt juist dat daders in die category een stuk ouder zijn dan daders in het algemeen.

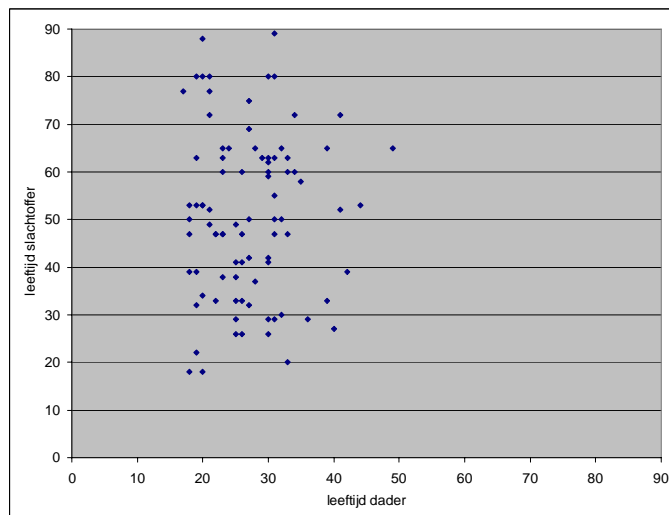
Figuur 5 Leeftijden daders-slachtoffers in de categorie 'Intimi', 1998 en 2002-2004

Figuur 6 Leeftijden daders-slachtoffers in de categorie 'Ruzie/Wraak', 1998 en 2002-2004

Figuur 7 Leeftijden daders-slachtoffers in de categorie 'Roofmoord', 1998 en 2002-2004

Dat in de categorie 'Intimi' daders en slachtoffers gemiddeld ongeveer even oud zijn impliceert niet dat in elk individueel geval de leeftijden ongeveer gelijk zijn. Als het gaat om partnerdodingen meestal wel, maar in deze categorie vallen ook de kinder- en ouderdodingen. Figuur 5 laat dit duidelijk zien. Elke punt in deze grafiek laat een moord¹² zien, waarbij de horizontale x-as de leeftijd van de dader weergeeft en de verticale y-as de leeftijd van het slachtoffer. Er is een duidelijke concentratie van punten waarbij slachtoffer en dader tussen de 25 en de 40 jaar oud zijn. Onderaan de grafiek zijn duidelijk de 'kindermoorden' te herkennen. Buiten deze twee groepen zijn de punten in deze grafiek behoorlijk verspreid.

In figuur 6, waarin de leeftijden in de categorie 'Ruzie/Wraak' getoond worden, is duidelijk minder sprake van een spreiding van de punten. De leeftijden van dader en slachtoffer lopen hier minder uit elkaar.

Figuur 7 tenslotte, met de moorden in de categorie 'Roofmoord', laat duidelijk zien dat we vrijwel uitsluitend te maken hebben met jonge daders en dat de leeftijdsverdeling van de slachtoffers gespreid is over alle leeftijden.

Herkomst

De herkomst van personen, in de zin van de definitie die het CBS toepast op het begrip 'allochtoon' (waarbij eerste- en tweedegeratie allochtonen samen genomen zijn) en die afhankelijk is van geboorteland van de persoon zelf en van zijn/haar ouders, wordt niet geregistreerd, noch bij de politie, noch bij de rechtbank. Wel zijn geboorteland en nationaliteit vaak bekend, maar die geven niet altijd een goed beeld van de herkomst. Bij de gegevensverzameling voor de jaren 1998, 2002 en 2004 is dan ook afgegaan op de interpretatie van het begrip herkomst van de rechercheur (of het OM) die betrokken was bij de betreffende moord. In principe is hierbij de herkomst van de ouders ook meegenomen. Voor het jaar 2003 is de gegevensverzameling hoofdzakelijk gebaseerd op de straf-dossiers bij de rechtbanken. In deze dossiers zijn meestal duidelijke aanwijzingen gevonden die geleid hebben tot een bepaling van de herkomst van dader(s) en slachtoffer(s). Voor die zaken waar een dossieronderzoek niet mogelijk was, is – net als voor het jaar 1998 – afgegaan op de interpretatie van de herkomst van de rechercheur van de politie.

De tabellen 11 en 12 geven een gedetailleerd overzicht van de herkomst van slachtoffers en daders. Ongeveer de helft van de slachtoffers is van Nederlandse herkomst en dit aandeel lijkt iets te stijgen. Het relatieve aandeel van Nederlandse daders ligt iets onder de 50%, behalve in 2004 waar 55% van de daders van Nederlandse herkomst is.

De grootste groepen slachtoffers en daders van niet-Nederlandse herkomst komen uit Suriname, Nederlandse Antillen/Aruba, Turkije en Marokko. Tussen de jaren zijn er soms forse verschillen, mogelijk vanwege de kleine absolute aantallen. Opmerkelijk is bijvoorbeeld het lage aantal slachtoffers uit de Nederlandse Antillen/Aruba in het jaar 2004, het hoge aantal daders uit Suriname, Nederlandse Antillen/Aruba in 2003 en het lage aantal Turkse daders in 2004.

---

¹² Ofwel, nauwkeuriger gezegd, elk punt geeft een relatie weer tussen een slachtoffer en een dader.

Tabel 11 Verdeling slachtoffers naar herkomst, 1998 en 2002-2004

Herkomst	98	02	03	04	tot	%				tot
						98	02	03	04	
Nederland	101	95	109	98	403	49%	50%	53%	57%	52%
Overig Europa	19	16	21	17	73	9%	8%	10%	10%	9%
Voormalig Oostblok	2	6	10	7	25	1%	3%	5%	4%	3%
Voormalig Joegoslavië	4	5	6	4	19	2%	3%	3%	2%	2%
West-Europa	13	5	4	6	28	6%	3%	2%	3%	4%
Overig	0	0	1	0	1	0%	0%	0%	0%	0%
Suriname, Ned Ant. en Aruba	19	23	34	15	91	9%	12%	17%	9%	12%
Suriname	9	12	18	11	50	4%	6%	9%	6%	6%
Ned. Antillen en Aruba	10	11	16	4	41	5%	6%	8%	2%	5%
Turkije	14	15	14	15	58	7%	8%	7%	9%	8%
Afrika (incl. Marokko)	30	26	13	16	85	15%	14%	6%	9%	11%
Marokko	15	17	9	10	51	7%	9%	4%	6%	7%
Overig Afrika	15	9	4	6	34	7%	5%	2%	3%	4%
Overig	22	14	14	12	62	11%	7%	7%	7%	8%
Indonesië	1	0	3	0	4	0%	0%	1%	0%	1%
Overig Azië	10	7	5	6	28	5%	4%	2%	3%	4%
Midden-Oosten	5	4	3	2	14	2%	2%	1%	1%	2%
Noord-Amerika	1	0	0	1	2	0%	0%	0%	1%	0%
Overig Amerika	5	3	3	3	14	2%	2%	1%	2%	2%
Subtotaal herkomst bekend	205	189	205	173	772	100%	100%	100%	100%	100%
Onbekend	5	8	8	34	55					
Totaal	210	197	213	207	827					

Tabel 12 Verdeling daders naar herkomst, 1998 en 2002-2004

Herkomst					tot	%				tot
	98	02	03	04		98	02	03	04	
Nederland	72	95	72	89	328	40%	47%	37%	55%	44%
Overig Europa	21	24	28	18	91	12%	12%	14%	11%	12%
Voormalig Oostblok	4	7	14	10	35	2%	3%	7%	6%	5%
Voormalig Joegoslavië	5	4	8	4	21	3%	2%	4%	2%	3%
West-Europa	10	13	4	4	31	5%	6%	2%	2%	4%
Overig	2	0	2	0	4	1%	0%	1%	0%	1%
Suriname, Ned Ant. en Aruba	28	27	46	20	121	15%	13%	23%	12%	16%
Suriname	17	13	26	11	67	9%	6%	13%	7%	9%
Ned. Antillen en Aruba	11	14	20	9	54	6%	7%	10%	6%	7%
Turkije	20	25	21	8	74	11%	12%	11%	5%	10%
Afrika (incl. Marokko)	21	17	18	13	69	12%	8%	9%	8%	9%
Marokko	12	12	10	9	43	7%	6%	5%	6%	6%
Overig Afrika	9	5	8	4	26	5%	2%	4%	2%	4%
Overig	20	13	11	13	57	11%	6%	6%	8%	8%
Indonesië	1	2	1	2	6	1%	1%	1%	1%	1%
Overig Azië	10	4	4	4	22	5%	2%	2%	2%	3%
Midden-Oosten	8	7	3	4	22	4%	3%	2%	2%	3%
Noord-Amerika	1	0	0	0	1	1%	0%	0%	0%	0%
Overig Amerika	0	0	3	3	6	0%	0%	2%	2%	1%
Subtotaal herkomst bekend	182	201	196	161	740	100%	100%	100%	100%	100%
Onbekend	18	4	1	18	41					
Totaal	200	205	197	179	781					

Tabel 13 koppelt de herkomst van daders en slachtoffers (althans alleen die daders en slachtoffers waarvan de herkomst bekend is) aan de demografische samenstelling van de Nederlandse bevolking. Voor deze tabel is een iets andere indeling gebruikt van herkomstgroepen, namelijk een die aansluit bij de indeling zoals het CBS die hanteert bij hun demografische statistieken. De aantallen in tabel 13 geeft het aantal slachtoffers, respectievelijk daders weer per 100 000 inwoners van de betreffende bevolkingsgroep.

De relatieve oververtegenwoordiging van daders uit Nederlandse Antillen / Aruba wordt ook gevonden bij criminaliteit in het algemeen en in het bijzonder bij de geweldsdelicten (Jennissen en Blom 2007).

Tabel 14 geeft een uitsplitsing van de herkomst naar de hoofdcategorie van de moord. Opvallende afwijkingen ten opzichte van het totaalbeeld worden gevonden in de categorie 'Roofmoord', waar relatief duidelijk meer Nederlandse slachtoffers zijn en meer niet-Nederlandse daders. Ook opvallend is het hoge aandeel daders uit Suriname, Nederlandse Antillen/Aruba bij ruzies en criminele moorden.

Tabel 13 Herkomst slachtoffers en daders per 100 000 inwoners, 1998 en 2002-2004

Herkomst	98	02	03	04	Gemiddeld
Slachtoffers					
Nederland	0,8	0,7	0,8	0,7	0,8
Westerse allochtonen	1,6	1,1	1,7	1,3	1,4
Marokko	6,2	6,0	3,0	3,3	4,5
Ned. Antillen en Aruba	10,9	8,8	12,4	3,1	8,6
Suriname	3,1	3,8	5,6	3,4	4,0
Turkije	4,8	4,5	4,1	4,3	4,4
overige niet-westerse allochtonen	9,6	4,6	2,8	3,1	4,6
Daders					
Nederland	0,6	0,7	0,5	0,7	0,6
Westerse allochtonen	1,7	1,8	2,0	1,4	1,8
Marokko	5,0	4,2	3,4	2,9	3,8
Ned. Antillen en Aruba	11,9	11,2	15,5	6,9	11,3
Suriname	5,9	4,1	8,1	3,4	5,4
Turkije	6,9	7,6	6,2	2,3	5,6
overige niet-westerse allochtonen	7,4	3,2	3,4	2,7	3,9

Tabel 14 Herkomst slachtoffers en daders naar hoofdcategorie, som van 1998 en 2002-2004

Herkomst	Intimi	Ruzie	Crimineel	Roofmoord	Overig	Totaal
Slachtoffers						
Nederland	59%	51%	34%	74%	72%	53%
Westerse allochtonen	7%	10%	13%	5%	13%	9%
Marokko	5%	7%	11%	3%	0%	6%
Ned. Antillen plus Aruba	3%	11%	6%	2%	3%	5%
Suriname	8%	4%	9%	8%	0%	7%
Turkije	8%	3%	11%	5%	5%	7%
overig niet westers	10%	14%	16%	5%	8%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Daders						
Nederland	50%	45%	36%	37%	47%	44%
Westerse allochtonen	9%	10%	18%	18%	19%	12%
Marokko	7%	5%	4%	8%	6%	6%
Ned. Antillen plus Aruba	3%	17%	9%	6%	0%	8%
Suriname	9%	8%	14%	7%	3%	9%
Turkije	12%	5%	11%	14%	11%	10%
overig niet westers	11%	10%	8%	10%	14%	10%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Daders uit de Nederlandse Antillen/Aruba zijn met 25,9 jaar duidelijk jonger dan het gemiddelde. Ook daders uit Marokko en het Midden-Oosten zijn met 27,5 jaar relatief jong. Ook de slachtoffers uit de Nederlandse Antillen/Aruba zijn met 26,3 jaar jong. Nederlandse slachtoffers daarentegen zijn met 40,4 jaar ouder dan het gemiddelde, waarschijnlijk doordat er relatief meer Nederlandse slachtoffers in de categorie 'Roofmoord' gevonden worden, waar de leeftijd van slachtoffers hoog is.

Tabel 15 geeft een overzicht van de herkomst van slachtoffers naar de herkomst van de daders. In ruwweg twee derde van de moorden komen slachtoffer(s) en dader(s) uit dezelfde herkomstgroep. Dit is niet verassend aangezien al 40% van de moorden tot de categorie 'Intimi' behoort waarbij vaak dader en slachtoffer dezelfde herkomst hebben: als alleen gekeken wordt naar deze categorie zijn de percentages op de diagonaal 70-80%. Voor de categorieën 'Crimineel' en 'Roofmoord' liggen de percentages op de diagonaal op ongeveer 50%. Marokkaanse slachtoffers vormen een uitzondering: slechts ongeveer een derde van de Marokkaanse slachtoffers wordt gedood door een Marokkaanse dader.

Tabel 15 Herkomst slachtoffer naar herkomst dader, som van 1998 en 2002-2004

Herkomst Dader	Ned	West	Mar	NA/Ar	Sur	Tur	overig	Totaal
Herkomst Slachtoffer								
Nederland	68%	10%	5%	4%	3%	6%	5%	100%
Westerse allochtonen	19%	64%	1%	7%	4%	4%	1%	100%
Marokko	20%	13%	35%	7%	11%	7%	6%	100%
Ned. Antillen plus Aruba	14%	7%	2%	58%	9%	0%	9%	100%
Suriname	20%	5%	0%	5%	58%	2%	10%	100%
Turkije	19%	4%	1%	0%	9%	66%	0%	100%
overig niet westers	15%	10%	4%	2%	4%	3%	60%	100%

3.3.2 Levenswijze

In deze paragraaf is er aandacht voor de manier waarop daders en slachtoffers in maatschappelijk opzicht leven. Onderwerpen die de revue passeren zijn woonsituatie, burgerlijke staat, dagelijkse activiteiten en justitiële achtergrond. Deze kenmerken zijn alleen bekend voor de jaren 1998 en 2003. De getoonde tabellen geven steeds de percentages aan ten opzichte van het totaal aantal daders of slachtoffers over deze twee jaren. Bij de interpretatie van de tabellen in deze paragraaf moet wel rekening gehouden worden met de soms hoge aantallen 'onbekend' (bijvoorbeeld bij 47% van de slachtoffers is het niet bekend of zij een justitieel verleden hebben).

Woonsituatie en burgerlijke staat

In de woonsituatie en de burgerlijke staat zijn er geen grote verschillen tussen daders en slachtoffers (zie tabel 16). Slachtoffers wonen iets vaker met partner en/of kinderen en zijn minder vaak ongehuwd. Dit kan een gevolg zijn van de gemiddeld hogere leeftijd van slachtoffers.

In de categorie 'Roofmoord' zijn slachtoffers relatief vaker alleenwonend (50%), de daders zijn in deze categorie juist minder vaak alleenwonend (13%). In de categorie 'Ruzie/Wraak' zijn vooral de daders (62%) en in mindere mate de slachtoffers (41%) relatief vaker ongehuwd.

Tabel 16 Percentuele verdeling woonsituatie en burgerlijke staat, som van 1998 en 2003

	Slachtoffers	Daders
Woonsituatie		
Alleen	21%	23%
Met partner en/of kinderen	39%	34%
Bij ouders, familie of in pleeggezin	16%	14%
In tehuis o.i.d.	3%	4%
Anders, onbekend	21%	25%
Burgerlijke staat		
Ongehuwd	36%	43%
Gehuwd	23%	19%
Samenwonend	8%	11%
Gescheiden	11%	9%
Verweduwd	3%	0%
Onbekend	20%	19%

Dagelijkse activiteiten en justitieel verleden

Tabel 17 geeft de verdeling weer van de dagelijkse bezigheden van daders en slachtoffers. De verschillende activiteiten sluiten elkaar niet uit en het is dus mogelijk en in veel gevallen ook waarschijnlijk dat veel 'crimineel actieven' tevens werkloos zijn. Bij het justitieel verleden is gekeken of het slachtoffer of de dader al eerder voor een misdrijf in aanraking met Justitie is geweest.

Daders blijken vaker werkloos te zijn dan slachtoffers. Vooral in de categorie 'Ruzie/Wraak' worden met 39% de meeste werkloze daders gevonden. Tevens is – zoals te verwachten valt – het aantal daders met een justitieel verleden hoog; zowel vergeleken met het aantal slachtoffers met een justitieel verleden als ook ten opzichte van het aantal daders zonder. Toch is ook het aantal slachtoffers met een justitieel verleden niet verwaarloosbaar klein. Dit geldt vooral bij de categorieën 'Crimineel' (41%) en 'Ruzie/Wraak' (31%). Overigens zijn dit ook de categorieën waarin de meeste daders met een justitieel verleden gevonden worden. Wel past hier een kanttekening: het hoge aantal daders en vooral slachtoffers waarbij niet bekend is of zij een crimineel verleden hebben, verhindert al te stellige uitspraken hierover.

De relatief hoge leeftijd van slachtoffers in de categorie 'Roofmoord' vinden we terug in het aantal slachtoffers met pensioen/WAO etc. in deze categorie, dit is namelijk 28%.

Tabel 17 Percentuele verdeling Dagelijkse activiteiten en Justitieel verleden, som van 1998 en 2003

	Slachtoffers	Daders
Dagelijkse activiteiten		
Werkend, zorgtaken, student etc.	36%	38%
Werkloos	14%	27%
Pensioen, WAO etc.	6%	4%
Crimineel actief	18%	14%
Anders, onbekend	25%	16%
Justitieel verleden		
Ja	20%	48%
Nee	33%	25%
Onbekend	47%	26%

Alcohol- en druggebruik

Alcohol en drugs spelen vaak een rol bij moord en doodslag. Bij ripdeals en vaak ook bij liquidaties is er een duidelijke relatie met de handel in drugs. Maar het gebruik van alcohol en drugs – zowel bij dader als slachtoffer – kan ook omstandigheden veroorzaken die een ruzie laten escaleren en uitmonden in moord of doodslag.

Getracht is te achterhalen of de dader en het slachtoffer verslaafd waren (en zo ja, waaraan) en of ze ten tijde van de moord onder invloed waren. In ongeveer een derde van de moorden is niet duidelijk of een verslaving of gebruik van drugs of alcohol een rol speelden (zie Tabel 18). Opvallend is dat de verschillen tussen daders en slachtoffers vrij klein zijn als het gaat om alcohol. Alcoholverslaving komt betrekkelijk weinig voor, maar wel evenveel bij daders als bij slachtoffers. Een vrij groot deel (21%) van de daders is ten tijde van de moord onder invloed van alcohol, bij de slachtoffers wat minder (14%). Vooral bij de categorie ‘Ruzie/Wraak’ is een groot deel van de daders (40%) en de slachtoffers (26%) onder invloed van alcohol. Bij de categorie ‘Crimineel’ speelt alcohol slechts een kleine rol: zowel bij de slachtoffers als bij de daders en zowel voor verslaving als onder invloed zijn liggen de percentages onder het gemiddelde.

Bij drugs ligt de situatie anders. Verslaving speelt hier een belangrijker rol dan het onder invloed zijn tijdens de moord. Ook is er een duidelijk verschil tussen daders en slachtoffers: daders zijn vaker verslaafd en/of onder invloed dan slachtoffers. Een uitzondering vormt de categorie ‘Crimineel’: daar zijn juist de slachtoffers relatief vaker verslaafd (15%) of onder invloed (6%). Voor de daders is dit 10% (verslaafd) en 3% (onder invloed).

Tabel 18 Verslaving en onder invloed, som van 1998 en 2003

	Daders		Slachtoffers	
	Verslaafd	Onder invloed	Verslaafd	Onder invloed
Alcohol	8%	21%	8%	14%
Drugs	15%	7%	9%	5%
Niet	48%	37%	46%	43%
Onbekend	29%	35%	36%	38%

3.3.3 De relatie tussen slachtoffer en dader

In deze paragraaf wordt gekeken naar de relatie tussen slachtoffer en dader¹³. Zijn het bekenden van elkaar en zo ja, in wat voor relatie staan ze tot elkaar. In eerste instantie bekijken we dit op het niveau van de gebeurtenis. Dat wil zeggen: als een moord meer slachtoffers en/of daders kent, dan wordt de relatie tussen "hoofd"slachtoffer en "belangrijkste" dader geteld. Uitgesplitst naar hoofdcategorie geeft dit het volgende resultaat (Tabel 19):

Tabel 19 Relatie slachtoffer-dader naar hoofdcategorie, som van 1998 en 2003

	Bekenden (intiem)	Bekenden (anders)	Onbekenden	Relatie onbekend	Totaal
Intimi	110	15		3	128
Ruzie / Wraak	3	66	14		83
Criminele achtergrond	2	33	6	32	73
Roofmoord	3	14	14	7	38
Anders	5	15	6	4	30
Onbekend		5	1	28	34
Totaal	123	148	41	74	386

Deze tabel heeft nog enige uitleg. Op het eerste gezicht is het immers vreemd dat er bij de categorie 'Intimi' 18 moorden zijn tussen niet 'Intimi', waarvan bij drie de relatie zelfs onbekend is. Dit komt omdat we hier op het niveau van de gebeurtenis kijken en niet op het niveau van de individuele relatie tussen dader en slachtoffer. Zo kan de feitelijke dader bij bijvoorbeeld een partnermoord een door de partner ingehuurde derde zijn.

Zoals te verwachten zijn bijna alle slachtoffers en daders in de categorie 'Intimi' intieme bekenden van elkaar. En bij de categorie 'Ruzie/Wraak' zijn daders en slachtoffers veelal bekenden van elkaar. Opvallend is dat van de 386 moorden er 74 zijn waarbij niet bekend is of, en zo ja welke relatie slachtoffer en dader hebben. Dit zijn vrijwel allemaal de 72 onopgeloste moorden (35 in 1998 en 37 in 2003) waarbij de relatie tussen dader en slachtoffer onbekend is. Verder valt op dat het aantal moorden waarvan bekend is dat slachtoffer en dader onbekenden van elkaar zijn met 41 (11% van het totaal) klein is.

In tabel 20 wordt niet – zoals in tabel 19 – de gebeurtenis als eenheid gebruikt, maar de relatie tussen slachtoffer en dader zelf. Dat wil zeggen dat bij elke moord alle relaties tussen elk slachtoffer en elke dader meegenomen worden. Als er bijvoorbeeld drie daders en twee slachtoffers zijn dan is sprake van in totaal zes relaties. Zie paragraaf 2.2. Ook impliceert dit dat de onopgeloste moorden, waar immers geen verdachte gevonden is en er dus geen relatie is met slachtoffers, niet meegenomen zijn in tabel 20.

Als dader en slachtoffer elkaar kennen, dan was dat in ruim 40% vanwege een familierelatie. Voor meer dan de helft hiervan waren het (ex-)echtgenoten of partners.

¹³ Net als in de vorige paragraaf worden hier alleen de jaren 1998 en 2003 gepresenteerd. Voor de jaren 2002 en 2004 wordt de relatie tussen dader en slachtoffer in principe wel bijgehouden, maar is deze vaak onbekend.

Tabel 20 Relatie Slachtoffer - Dader, 1998 en 2003

Relatie (Slachtoffer is ... van dader)			tot	%		
	98	03		98	03	tot
Ouder (*)	4	7	11	3%	4%	3%
Kind (*)	14	9	23	10%	5%	7%
Broer / Zus (*)	0	1	1	0%	1%	0%
(Ex-)echtgenoot/partner	32	40	72	22%	23%	23%
Familie (overig)	8	18	26	5%	10%	8%
Minna(a)r(es)	0	3	3	0%	2%	1%
Vriend(in) of kennis	64	42	106	44%	24%	33%
Werknemer,-gever,collega	0	5	5	0%	3%	2%
Buurtgenoot	12	11	23	8%	6%	7%
Drugsklant	5	4	9	3%	2%	3%
Drugsdealer	7	11	18	5%	6%	6%
Mededrugsgebruiker	0	4	4	0%	2%	1%
Leverancier (niet drugs)	0	2	2	0%	1%	1%
Klant (niet drugs of prostitutie)	0	1	1	0%	1%	0%
Patiënt	0	1	1	0%	1%	0%
Huisgenoot / geen familie	0	4	4	0%	2%	1%
Werknemer	1	0	1	1%	0%	0%
Huurder / kostganger	0	0	0	0%	0%	0%
Leraar	0	0	0	0%	0%	0%
Overig	0	10	10	0%	6%	3%
Subtotaal bekenden	147	173	320	100%	100%	100%
Geen relatie	27	33	60			
Relatie onbekend	41	6	47			
Totaal	215	212	427			

(*) inclusief stief-, pleeg-, adoptief-, half-

3.4 Opheldering en straf

In deze paragraaf wordt het opsporings- en vervolgingstraject nader belicht. Aan bod komen: de opsporing, de opheldering van moorden en de straffen die de daders zijn toebedeeld.

3.4.1 *Het opsporingstraject*

Voordat een opsporingsonderzoek gestart kan worden moet allereerst bij de politie bekend zijn dat een moord heeft plaatsgevonden. En waar dat bij de meeste andere misdrijven gebeurt door middel van een aangifte door het slachtoffer, zal dat bij moord begrijpelijkerwijs vrijwel altijd op een andere manier geschieden. Tabel 21 geeft een overzicht, waarbij ook een uitsplitsing is gemaakt naar (hoofd)categorie. De teleenheid in deze tabel is de gebeurtenis.

Meestal – en met name bij ruzies – wordt de politie getipt door getuigen. Maar ook een melding dat een lichaam gevonden is komt vaak voor en wel vooral bij moorden in de criminele sfeer. Ook kan de dader zichzelf aangeven. Dit komt voornamelijk voor bij relatiemoorden.

Tabel 21 Ter Kennisname uitgesplitst naar categorie, Aantal gebeurtenissen, som van 1998 en 2003

	Aangifte door dader	Tip / melding familie / vrienden	Tip / melding getuigen	Vinden lichaam	Overig / Onbekend	Totaal
Intimi	36	19	43	21	9	128
Ruzie / Wraak	9	6	52	8	8	83
Criminele achtergrond		5	29	27	12	73
Roofmoord	1	5	12	16	4	38
Anders	4	5	9	11	1	30
Onbekend	2	1	4	20	7	34
Totaal	52	41	149	103	35	386

Van de in totaal 423 slachtoffers in de jaren 1998 en 2003 is van 408 zowel de pleegdatum van de moord als de vinddatum van het lichaam bekend. Bij ruim driekwart (311) van de slachtoffers zijn pleeg- en vinddatum gelijk aan elkaar, het slachtoffer is dan dus zeer kort na de moord gevonden. Van de overige 97 slachtoffers wordt ongeveer de helft (47) na 1 dag gevonden, nog eens 30 binnen 10 dagen en 20 pas langere tijd (10 dagen of meer) na de moord.

3.4.2 Opheldering

Uiteindelijk moet het opsporingstraject leiden tot de dader(s). Een moord is 'opgehelderd' als minstens 1 dader bekend is. Over de vier jaren 1998 en 2002-2004 was dit in 616 van de 759 gebeurtenissen het geval, dat wil zeggen dat 81% van de moorden in deze jaren opgehelderd is. In 2004 lag dit percentage overigens iets lager (72%); dit zou kunnen komen doordat er in 2004 relatief iets meer moorden in de criminele sfeer waren. Voor deze moorden is het lastiger de daders te vinden.

In 1998 en 2003 is tevens bijgehouden op welke datum iemand verdacht is geworden. Van 315 (van de in totaal 397 verdachten in die jaren) verdachten is zowel de pleegdatum van de moord als de 'datum verdacht' bekend. In de helft (159) van de gevallen zijn deze twee data gelijk. Dat wil zeggen dat de dader nog op de dag van de moord zelf bekend is. In nog eens een kwart (75) van de gevallen is de 'datum verdacht' korter dan 1 week na de pleegdatum, 35 daders werden gevonden tussen 1 week en 1 maand na de pleegdatum, 37 tussen 1 maand en 1 jaar na de pleegdatum en 7 daders pas na meer dan 1 jaar.

Ruim de helft van de daders legt een bekentenis af (Tabel 22). In 1998 was dit 54%, in 2003 was dit licht gestegen naar 57%. De meeste bekentenissen komen voor bij de moorden in de categorie 'Intimi' terwijl maar een klein deel van de daders van moorden met een criminele achtergrond bekend is. Over het algemeen zijn daders met een niet-Nederlandse herkomst minder geneigd een bekentenis af te leggen. Dit geldt in het bijzonder voor Turkse daders, waarvan 37% bekend is en bij daders van roofmoorden waarvan 34% van de daders met een niet-Nederlandse herkomst bekend is.

Tabel 22 Het percentage bekende daders, som van 1998 en 2003

	Nederlands	Niet-Nederlands	Totaal
Intimi	78%	72%	74%
Ruzie	64%	53%	57%
Criminele achtergrond	26%	27%	27%
Roofmoord	54%	34%	40%
Anders	64%	44%	53%
Onbekend	50%	50%	50%
Totaal	64%	51%	55%

3.4.3 De opgelegde straf

Na de opsporing volgt de fase van vervolging en berechting en wordt er al dan niet een straf opgelegd. Allereerst moet er een beslissing van het Openbaar Ministerie komen of er een strafzaak bij de rechter aanhangig gemaakt wordt. De verdachte krijgt dan een dagvaarding.

In totaal waren er in de vier jaren 1998 en 2002-2004 781 verdachten. Van deze verdachten hebben er 628 een dagvaarding gekregen. Er kunnen verschillende redenen zijn waarom 153 verdachten *niet* verder vervolgd zijn. Het kan zijn dat het opsporingsonderzoek nog niet was afgerond op het moment dat de gegevens voor deze studie verzameld zijn. Maar ook is een aantal verdachten (23) overleden (waarvan 16 door zelfmoord) en zijn sommige verdachten in het buitenland vervolgd.

Van alle 628 vervolgte verdachten is er een uitspraak van een rechtbank bekend. Meestal is dit een definitieve uitspraak (ofwel het vonnis in eerste aanleg ofwel het arrest in hoger beroep), in een enkel geval loopt er nog hoger beroep en is het vonnis in eerste aanleg gebruikt. Vrijwel altijd is de verdachte schuldig bevonden, slechts 11 keer was er een vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging. Van de 617 schuldig bevonden verdachten zijn er echter 26 die voor iets anders dan moord of doodslag veroordeeld zijn. Vaak zijn dit verdachten die betrokken waren bij een moord en waarbij de hoofddader wel voor moord of doodslag veroordeeld is.

Uiteindelijk zijn er 591 daders die veroordeeld zijn voor moord of doodslag. In de meeste gevallen (343) betreft het moord, in de overige (248) doodslag. Van deze 591 daders hebben er 38 geen vrijheidsstraf gekregen. In de meeste van deze gevallen is dan alleen TBS opgelegd. Een levenslange gevangenisstraf is acht keer opgelegd. Verder is er in totaal 133 keer TBS opgelegd, meestal in combinatie met een gevangenisstraf.

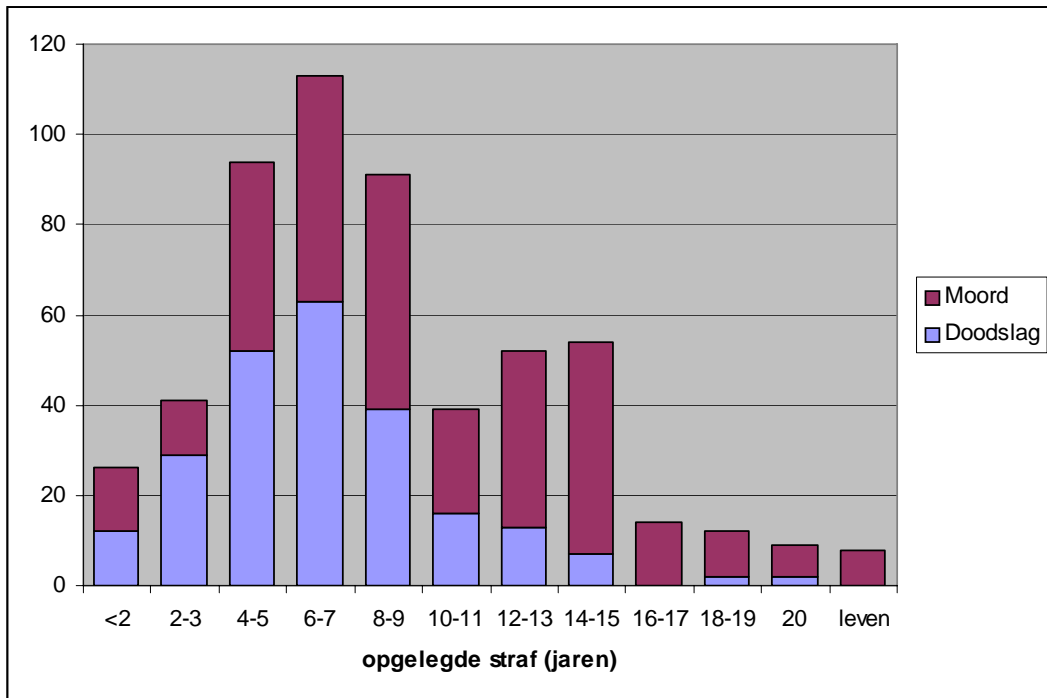
Van de 553 daders die een gevangenisstraf opgelegd hebben gekregen is de gemiddelde duur van die straf 120 maanden bij moord¹⁴ en 80 maanden bij doodslag.¹⁵ In figuur 8 is de verdeling te zien van de opgelegde gevangenisstraf-

¹⁴ Bij de berekening van het gemiddelde zijn de levenslange gevangenisstraffen op 30 jaar gezet. Dit is uitsluitend gedaan om rekenkundige redenen. Levenslang in Nederland is echt levenslang. De enige manier om vrij te komen is middels gratie. Tot nu toe is dit nog slechts twee keer verleend aan daders van moord.

¹⁵ Het effect van de recente verhoging van de maximumstraffen (van 20 tot 30 jaar bij moord) kon nog niet geconstateerd worden, aangezien deze verhoging pas vanaf 2006 ingevoerd is.

fen naar lengte (in jaren) en uitgesplitst naar moord en doodslag. Bij Doodslag zijn de meeste gevangenisstraffen zes tot zeven jaar, wat overeenstemt met de gemiddelde strafduur. Ook bij moord zijn er vrij veel straffen in de orde van 6 tot 9 jaar. Er is hier echter ook sprake van een tweede piek bij 14 tot 15 jaar.

Figuur 8 Aantal veroordeelde verdachten naar de opgelegde onvoorwaardelijke vrijheidsstraf, som van 1998 en 2002-2004

4 Enkele categorieën moorden nader belicht

In dit hoofdstuk wordt een beschrijvende analyse gegeven van de moorden uit 2003 per categorie. Er is voor het jaar 2003 gekozen omdat de moorden van 1998 al eerder op deze manier beschreven zijn (Smit et al. 2001) en omdat de informatie over de moorden van 2002 en 2004 wat beperkter is. Was hoofdstuk 3 vooral een statistisch overzicht gerangschikt naar onderwerp, in dit hoofdstuk wordt op een wat andere manier een nader inzicht gegeven in het verschijnsel moord en doodslag. In de eerste plaats worden door de analyses per categorie uit te voeren – duidelijker dan in hoofdstuk 3 – de verschillen tussen de categorieën zichtbaar gemaakt. Verder is in dit hoofdstuk ook gebruik gemaakt van tekstuele informatie zoals die hoofdzakelijk verkregen is uit de strafdossiers, waardoor nu ook andersoortige informatie bij de beschrijvingen betrokken kon worden. Tenslotte worden in dit hoofdstuk de analyses nader geïllustreerd aan de hand van voorbeelden.

4.1 De hoofdcategorie Intimi

Moorden in de categorie Intimi – de moorden tussen (ex-)partners of familieleden – komen vaak voor. In 2003 zijn er in deze categorie 74 slachtoffers gevallen, ruim een derde van het totaal aantal slachtoffers. Binnen deze groep wordt het grootste aandeel gevormd door partnerdodingen, waar dader en slachtoffer partner of ex-partner van elkaar zijn.

Niet zelden – namelijk bij ongeveer de helft van de Intimi moorden – speelt een verbroken relatie, de dreiging dat een relatie verbroken wordt of een tweede relatie, een belangrijke rol. Vaak zijn dit moorden die in een opwelling gepleegd worden. Van 25 van de daders en 19 van de slachtoffers is bekend dat ze tijdens de moord onder invloed waren van alcohol of drugs. Ongeveer drie op de tien Intimi moorden vinden plaats in de nacht van vrijdag op zaterdag of zaterdag op zondag.

4.1.1 *Kinderdoding door ouders*

In 2003 zijn acht kinderen door (een van) hun ouders vermoord. Eén van die acht keer was dat in combinatie met een moord op de partner: een 30-jarige man steekt bij een ruzie zijn vriendin dood en vervolgens twee van zijn (stief-) kinderen van vijf en negen jaar. Een tweede moord was in combinatie met moord op andere familieleden en is gerangschikt onder de categorie 'Anders'. Wat opvalt is dat bij de overige zes kindermoorden de slachtoffers zeer jong waren. Vier van de slachtoffertjes waren 0 jaar oud, de andere twee waren drie, respectievelijk vier jaar oud. Twee van de vermoorde baby's zijn door hun (jonge) vaders zodanig mishandeld dat ze eraan stierven. In beide gevallen zijn de vaders veroordeeld voor doodslag. Eén baby is door de zeer jonge ouders direct na de geboorte gedood. Het kindje was ongewenst en de moeder was te laat voor een abortus. De vierde baby is door een depressieve en psychotische

moeder gedood; zij had het idee dat de baby een gebrekkige ontwikkeling vertoonde en dat zij daar verantwoordelijk voor was.

4.1.2 Ouderdoding door kinderen

Zes ouders zijn in 2003 door hun kinderen om het leven gebracht. Een van de moorden is gepleegd in combinatie met moord op de echtgenoot: een heel gezin (moeder, twee dochters en de vriend van een van de dochters) werkt mee aan het doden van de echtgenoot/vader. Zij zijn tot deze daad gekomen omdat de vader het gezin tiranniseert en zijn vrouw en dochters mishandelt. In drie van de overige vijf gevallen speelde financiën een rol: eenmaal was het de vader die geld van zijn zoon gestolen zou hebben; in een volgende moord lijkt sprake te zijn van een roofmoord van een zoon op zijn vader en in de derde moord wordt een moeder vermoord door haar dochter en diens vriend omdat deze financieel afhankelijk waren van de moeder. In de overige twee gevallen is waarschijnlijk een slechte relatie de oorzaak van een ruzie die leidde tot tot de moord van respectievelijk een zoon op zijn stiefvader en een zoon op zijn moeder.

4.1.3 Partnerdoding

Verreweg de grootste groep onder de moorden uit de categorie Intimi zijn de moorden gepleegd tussen geliefden of ex-geliefden. Hierbij vielen in 2003 49 slachtoffers. En in ongeveer driekwart van deze moorden betreft het een moord van de man op zijn vrouwelijke (ex)partner. In de overige gevallen is er sprake van een mannelijk slachtoffer, waarbij de dader zowel vrouwelijk als mannelijk (bij homoseksuele relaties) kan zijn. Een enkele keer (in 2003 één keer) zijn zowel dader als slachtoffer vrouw.

Als de dader een man is, is vaak sprake van een verbroken relatie of is er de dreiging dat de relatie verbroken wordt. Zoals de man die van zijn vrouw hoort dat zij wil scheiden omdat ze een ander heeft. Hij beraamt een plan om zijn vrouw te vermoorden, vervolgens doet hij een (mislukte) poging tot zelfmoord. Een enkele keer blijft een partnermoord niet beperkt tot het vermoorden van de partner. Bij de kindermoorden hebben we al een voorbeeld genoemd. Een ander voorbeeld is die waarbij een man behalve zijn ex-vrouw nog drie andere leden van zijn vroegere schoonfamilie om het leven bracht.

Behalve verbroken of andere relaties kan ook een 'gewone' ruzie uitmonden in dodelijk geweld. Zo'n ruzie kan over geld gaan, maar bijvoorbeeld ook over de levensstijl van een vrouw.

In vier van de vijf gevallen waarbij de dader een vrouw is en het slachtoffer haar mannelijke partner, speelde eerdere mishandelingen van de vrouw door de man een rol. Zoals de vrouw die vaak mishandeld werd door haar meestal dronken echtgenoot. Uiteindelijk steekt ze hem dood met een keukenmes. Of de moord op een man die net ontslagen was uit de gevangenis, waar hij zat als dader van een eerder door hem gepleegde moord. Hij werd doodgeschoten door zijn vrouw omdat hij haar zou hebben mishandeld. Bij de vijfde moord was sprake van geëscaleerd geweld van beide kanten. In ieder geval speelde, althans voor deze vijf moorden in 2003, het verbreken van een relatie of het bestaan van een andere relatie geen rol.

Bij de ene moord waarbij een vrouw haar vrouwelijke partner doodsteekt was er overigens waarschijnlijk wel sprake van jaloezie vanwege het vreemdgaan van het slachtoffer.

Een niet onaanzienlijk deel van de daders (17 van de 46) heeft een justitieel verleden. Wel is dit iets lager dan het percentage daders met een justitieel verleden in het totaal aantal moorden. Voor 1998 en 2003 samen was dit 48% (zie tabel 16). Vrijwel altijd wordt de moord bekend door de dader; er zijn slechts zeven daders die hun betrokkenheid ontkennen.

4.1.4 *Andere Intimi moorden*

Ook bij de andere Intimi moorden (namelijk in 7 van de 13 gevallen) is er nog al eens sprake van een relatieconflict. Dit geldt uiteraard als het gaat om het doden van een rivaal in de liefde. Zoals de man die een klant van zijn – als prostituee werkzame – vriendin vermoordt omdat deze klant een relatie met haar gekregen had. Maar ook in het geval van de vader die door de nieuwe vriend van zijn ex-vrouw vermoord wordt na een ruzie over de omgangsregeling van de kinderen, speelt een eerdere relatie een rol.

Een aparte categorie vormen de eerwraakmoorden. In 2003 is slechts één moord (met twee slachtoffers) als eerwraak betiteld. Een allochtone vrouw en haar dochtertje zijn door familie vermoord, waarschijnlijk vanwege hun te westerse levensstijl. Herkennen van eerwraak als motief is echter lastig.

Tenslotte zijn er nog enkele (in 2003 vijf) Intimi moorden waar een liefdesrelatie geen rol lijkt te spelen. Deze moorden zijn zeer divers van aard: een psychotische man die zijn zus doodsteekt, een vrouw die haar schoonvader (laat) vermoorden omdat hij teveel drinkt, een jongen die zijn oom vermoordt omdat deze zijn vader erin geluisd zou hebben bij een drugsdeal, een man die zijn schoonzoon doodsteekt bij een ruzie en de man die de moeder van zijn overleden vrouw vermoordt, mogelijk vanwege een financieel conflict.

4.2 De hoofdcategorie Ruzie / Wraak

Tot de categorie Ruzie/Wraak behoren die moorden waarbij dader en slachtoffer elkaar meestal wel kennen, maar er geen familieband is. Globaal gezien kunnen moorden in deze categorie onderverdeeld worden in confrontational homicides – moorden die uit een plotseling ontstane ruzie, tussen mensen die elkaar niet of nauwelijks kennen en met meestal een triviale aanleiding ontstaan – en conflict resolution homicides – moorden waar een langer durend conflict en/of een duidelijk motief aan ten grondslag ligt (Luckenbill 1977; Polk 1994). Vaak is het onderscheid niet scherp te trekken of is er meer informatie voor nodig dan in de Monitor voorhanden is om het onderscheid te maken. Van de 46 moorden konden er 7 geïdentificeerd worden als confrontational homicides. 23 Gebeurtenissen kunnen waarschijnlijk gerekend worden onder de confrontational homicides.

De directe aanleidingen van moorden bij ruzies kunnen zeer verschillend zijn zoals een uit de hand gelopen ruzie in een bar of een al langer durende vete die op een gegeven moment tot uitbarsting komt. Niet zelden – namelijk in 12 van de 46 gebeurtenissen in deze categorie – is er (ook) een materieel motief. Ruzie

om geld of andere goederen, zoals bijvoorbeeld drugs. Dit hoeft niet om grote bedragen te gaan, in één geval was een ruzie over 10 Euro aanleiding voor een moord. Maar ook een niet nagekomen belofte tot levering van een pup van een bepaalde hond, het leveren van bolletjes kaarsvet in plaats van bolletjes cocaine, ruzie over de betaling van het opknappen van een oude auto en het niet nakomen van een gokschuld waren materiële redenen voor het plegen van een moord.

Anders dan bij moorden in de categorie Intimi, die grotendeels binnenshuis plaatsvinden, worden moorden in deze categorie vaak buiten (25 keer) of in een horecagelegenheid (8 keer) gepleegd. Vaak is alcohol of drugs in het spel. Van 17 van de 46 slachtoffers en van 24 van de 50 daders is bekend dat ze op het moment van de moord onder invloed waren van alcohol of drugs. Moorden in deze categorie zijn, zowel bij de daders als bij de slachtoffers een duidelijke mannenaangelegenheid. Slechts bij 5 van de 46 gebeurtenissen waren vrouwen betrokken. In alle vijf de gevallen als slachtoffer. In twee van deze vijf gebeurtenissen was ook de dader een vrouw: Eenmaal bij een ruzie tussen twee groepen meisjes en eenmaal in een caféruzie waar drie vrouwen bij betrokken waren.

4.3 De hoofdcategorie Crimineel

Een ander type moord betreft moorden in het criminele milieu. Bij dergelijke moorden gaat het om daders en slachtoffers die tot het criminele circuit behoren en is er een verband tussen hun criminele activiteiten en de moord. In 2003 waren het er in totaal 42. Er worden vier categorieën criminele moorden onderscheiden: Liquidaties, Drugsdeals, Relatie met prostitutie en Crimineel overig. Een eerste in het oog vallende eigenschap van deze moorden is dat het een mannelijke aangelegenheid is. Er zijn in 2003 geen vrouwelijke daders en 5 (van de 42) slachtoffers is vrouw. In 24 van de 37 gebeurtenissen vond de moord plaats in een van de drie grote steden. Van de 42 slachtoffers waren er 28 van niet Nederlandse herkomst. Bij de daders waren dat er 24 van de 31. Van verreweg de meeste daders en slachtoffers is bekend dat ze eerdere veroordelingen hadden. Tenslotte is een duidelijke karakteristiek van de criminele moorden dat ze meestal (bij liquidaties zelfs alle op één na) met een vuurwapen gepleegd worden.

4.3.1 Liquidaties

Van de 42 slachtoffers in de hoofdcategorie Crimineel kunnen er 17 bestempeld worden als liquidaties. Echter, omdat het nogal eens voorkomt dat er geen verdachte gevonden wordt en de toedracht vaak onduidelijk is, zouden het er meer kunnen zijn geweest. Van drie van de liquidaties is duidelijk dat het gaat om een huurmoordenaar die in opdracht van anderen iemand uit de weg ruimt. Zoals de moord op de mede-eigenaar van een wasserij die in opdracht van zijn compagnon werd uitgevoerd. Of de moord op een man waarbij de opdracht gegeven werd door de zwager van het slachtoffer (die een verhouding had met de vrouw van het slachtoffer). Bij nog eens acht van de liquidaties is het ook heel goed mogelijk dat de uitvoering gedaan is door een huurmoordenaar. Zoals

de drugs crimineel die samen met zijn vriendin door een man in camouflagepak vermoord wordt. Alle liquidaties op één na zijn gepleegd met een vuurwapen. De enige uitzondering was de eerder genoemde wasserijmoord waarbij een mes gebruikt werd.

4.3.2 *Verband met drugsdeal*

Er zijn 25 moorden die verband houden met drugs. Het gaat hier meestal om een zogenaamde ripdeal: een doelbewuste overval op een crimineel (of meerdere criminelen) met het doel om bijvoorbeeld verdovende middelen buit te maken, (van Veen en de Vogel 1997). Maar in deze categorie vallen ook vergeldingen na mislukte drugstransporten, zoals de man die vermoord wordt omdat hij een partij drugs niet kon leveren. De drugs waren onderschept door de douane. Er is een zekere overlap met liquidaties: een aantal liquidaties heeft ook te maken met drugsdeals en een van de gebeurtenissen in deze categorie zou ook best een liquidatie kunnen zijn. Het ging hier om de liquidatie van de (vermeende) schuldige van een ripdeal. Vuurwapens zijn het meest gebruikte middel, 12 van de 18 slachtoffers komen om het leven door een schotwond.

4.3.3 *Relatie met prostitutie*

Vier van de criminele moorden gebeurden in de sfeer van prostitutie. Drie van de vier slachtoffers waren vrouwen, de vierde was een man. Verder is er weinig bekend van deze moorden. Slechts bij een van de vier is een dader gevonden, deze zaak loopt nog in hoger beroep.

4.4 *Roofmoorden*

Roofmoorden kunnen vele vormen aannemen: een straatroof, een woning-inbraak, een afgesproken financiële transactie waarbij de dader nooit de intentie had om zich aan de afspraken te houden etc. Meestal wordt de dader gevonden, van de 19 gebeurtenissen in deze categorie in 2003 zijn er slechts drie onopgelost gebleven. Een voorbeeld van een niet opgeloste moord is de man die bij een roofmoord op straat is doodgestoken. Hoewel plaats en tijdstip precies bekend waren – het slachtoffer liep op het moment van de moord te telefoneren met zijn vriendin – is de dader niet gevonden.

Bij 10 van de 16 opgeloste moorden kenden dader en slachtoffer elkaar al, zoals de jongen die een roofmoord pleegt op zijn opa. Of de ex-werknemer die, deels ook uit wraak, een roofmoord pleegt op zijn vroegere werkgever.

De meeste slachtoffers (15 van de 21) hebben een Nederlandse herkomst. De meeste daders (15 van de 21) zijn van buitenlandse herkomst. Van de daders waren er zeven 20 jaar of jonger. Op één moord na zijn de daders allemaal mannen. De uitzondering is de moord op een illegaal door twee jonge vrouwen, waarbij zij een fors geldbedrag buit maken. Van de slachtoffers waren er 6 vrouw. Zeven van daders waren onder invloed van alcohol of drugs ten tijde van de moord. 12 van de 21 daders hadden al een strafrechtelijke veroordeling op hun naam staan (en slechts twee slachtoffers).

4.5 Zeden

In 2003 (evenals overigens in 2002 en 2004) kwamen zedenmoorden slechts sporadisch voor. Slechts twee moorden voldeden aan de kwalificatie zedenmoord. Wel is er een klein aantal gebeurtenissen (twee of drie) die onder een andere categorie vallen maar waarbij (poging tot) verkrachting, weigering tot het hebben van seks of andere seksuele motieven mogelijk ook een rol speelden. Ook is er een aantal (ongeveer vijf) gebeurtenissen waarbij het slachtoffer van een (al of niet vermeende) verkrachting of incest zelf het recht in eigen hand neemt en zo dader wordt van een moord. Deze moorden vallen ook onder een andere categorie.

Beide slachtoffers van zedenzaken waren volwassen vrouwen. Een van de twee daders was een bekende van het slachtoffer.

4.6 Onbekend en anders

In de categorie 'Anders' zitten onder meer 11 moorden waar de dader geen duidelijk 'normaal' of 'rationeel' motief had, of waarbij de dader mogelijk vanuit een psychose handelde. Omdat er één drievoudige moord bijzit waren er 13 slachtoffers. Deze drievoudige moord, waarbij een verwarde vrouw haar moeder, haar dochter en haar nichtje vermoordt zou ook deels gezien kunnen worden als kinder- of ouderdoding. Negen van de elf daders hebben geen of een lage gevangenisstraf opgelegd gekregen. Zeven van de daders kregen tbs. De zwaarst gestrafte dader is een man die levenslang en tbs gekregen heeft vanwege de moord op een zwerver en diverse andere misdrijven, zoals het zwaar toetakelen van een aantal dieren.

Dan blijven er nog 14 gebeurtenissen over waarvan de toedracht onduidelijk is of die niet goed in een van de andere categorieën ondergebracht konden worden. Van 10 van deze 14 zaken is ook nooit een verdachte gevonden. Er wordt een lijk gevonden (in het water, in bosjes, in een uitgebrande auto, in een woning), het is duidelijk dat het slachtoffer door een misdrijf om het leven is gekomen maar verder is er niets bekend.

5 Slotbeschouwing

In de afgelopen jaren is er een daling van de criminaliteit waar te nemen. Dit blijkt onder meer uit slachtofferenquêtes (PMB 2001-2004; CBS et al. 2007), maar ook aan de stijging van de geregistreeerde criminaliteit zoals die zich in de jaren negentig voordeed lijkt een eind gekomen te zijn (Eggen en van der Heide 2005). Ook voelen burgers zich minder onveilig dan een aantal jaren geleden. Met name vanaf 2003 is een duidelijke daling van gevoelens van onveiligheid waarneembaar.

Parallel hieraan vertoont ook het aantal moorden en doodslagen een dalende tendens (zie paragraaf 3.1). Het aantal personen dat de afgelopen jaren door geweld om het leven is gebracht is fors gedaald. In het afgelopen jaar, 2006, zijn 149 personen door moord of doodslag om het leven gebracht. Hiermee vielen er 50 slachtoffers minder dan het voorgaande jaar en 52 minder dan in 2004. In vergelijking met tien jaar geleden is er zelfs sprake van een daling van 122 slachtoffers: in 1997 werden er nog 271 personen vermoord – het grootste aantal slachtoffers van dodelijk geweld sinds de Tweede Wereld oorlog.

De daling van de afgelopen jaren in het aantal slachtoffers van moord en doodslag is opmerkelijk, want het is een omkering van een lange termijn stijgende trend (zie Nieuwbeerta en Leistra 2007). Sinds het midden van de jaren zestig heeft er een constante stijging in dodelijk geweld plaatsgevonden tot het einde van de jaren negentig van de vorige eeuw. In die veertig jaar is het aantal slachtoffers van moord gestegen van ongeveer 40 tot circa 200 per jaar. Rekening houdend met de stijging in de omvang van de bevolking betekent dit dat de kans om slachtoffer te worden van moord of doodslag bijna drie keer zo groot is geworden. Werden er medio jaren zestig, volgens de doodsoorzakenstatistiek van het CBS¹⁶ nog ongeveer 0,4 per 100 duizend personen door geweld omgebracht, aan het eind van de jaren 90 waren dit er 1,2 per 100 duizend. De daling in de afgelopen tien jaar tot 148 slachtoffers in 2006 – ofwel 0,9 per 100 duizend inwoners – betekent dat het aantal dodelijke slachtoffers van geweld terug is op het niveau van de jaren zeventig van de vorige eeuw.

De ontwikkeling van moorden in ons land vertoont een opmerkelijke overeenkomst met trends in andere landen en in het bijzonder de Verenigde Staten. In de VS ligt weliswaar het aantal moorden veel hoger en is de daling een aantal jaar eerder ingezet, maar was de ontwikkeling parallel aan die in ons land. In de VS was tot 1965 het aantal moorden vrij constant op 5 per 100.000 inwoners. Daarna verdubbelde het tot 10 per 100.000 in het begin van de jaren negentig. Vervolgens daalde het echter weer fors tot ongeveer 5 per 100.000 in 2000 – een niveau niet meer waargenomen sinds 1965 (Blumstein & Wallman 2000). De recente ‘crime drop’ in de VS is aanleiding geweest voor diverse studies waarbij gezocht werd naar verklaringen voor deze afname. Er is gewezen op trends in

---

¹⁶ Let op: in de doodsoorzaakstatistiek zijn vermoorde personen die niet in Nederland officieel waren ingezet niet opgenomen.

drugsgebruik, sociale controle, incapacitatie en in de samenstelling van de bevolking (Blumstein & Wallman 2000; Karmen 2000).

Tot dusverre is aan de verklaringen van de recente afname in ons eigen land in de Nederlandse criminologie nauwelijks aandacht besteed. Op basis van de huidige internationale criminologische literatuur – en vooral de studies naar de ‘crime drop’ in de VS – kan echter een aantal mogelijke verklaringen worden geformuleerd voor de dalende trend in moord en doodslag in ons land. Er kan bijvoorbeeld worden gekeken naar in hoeverre het dalende aantal moorden in ons land samenhangt met *veranderingen in* (a) de *demografische samenstelling van de bevolking* (aantal jongeren, aantal allochtonen), (b) *de mate van sociale desorganisatie* (aantal echtscheidingen, mate van sociale controle), (c) *de mate van economische deprivatie* (werkloosheid, armoede), en (d) *de situationele omstandigheden* (aantal gemotiveerde daders, beschikbaarheid van vuurwapens, optreden van de politie). De vraag waar de recente daling in moord en doodslag in ons eigen land vandaan komt verdient aandacht in toekomstig onderzoek.

Summary

Homicide in the Netherlands

1998 and 2002-2004

This report is part of collaboration between NSCR and WODC intended to promote scientific research of homicide. The report has two objectives: to provide insight into the structure, organisation and quality of the Homicide Monitor, a recently completed database for homicide research purposes; and to serve as an update and a further detailing of previous publications by NSCR and WODC on this topic by providing statistics on homicide cases in 1998 and 2002-2004.

The Murder and Homicide Monitor

Different sources, such as Ministry of Justice and police data as well as reports in daily newspapers and weekly magazines, were used to collect data for the Homicide Monitor in respect of all cases classified by the police, Public Prosecution Service and courts as (completed) homicide cases at any time. In addition, interviews were conducted with the respective police investigators and criminal files were reviewed – for the years 1998 and 2003 – as a result of which the Monitor contains more detailed information for those years.

The data is structured according to four ‘units’: the event, the perpetrator, the victim, and the relation between the perpetrator and the victim. In addition, the homicides were classified based on the relation between the perpetrator and the victim, and the circumstances of the homicide. This resulted in six principal categories: Intimate, Argument, Criminal, Robbery-Homicide, Other, and Unknown. These principal categories, in turn, were divided into 17 sub-categories.

The verdict of the court was used as the basis for determining whether an event in the Monitor was in fact a homicide (either a murder or a non-negligent manslaughter) and whether to include this in the statistics presented in this report. If no verdict of the court is (yet) available, the opinion of the Public Prosecution Service or the police was used as the basis. A few technical and legal criteria were also used to decide as to whether or not to include the homicide in the statistics. For example, the homicide must have been committed in the Netherlands, self-defence must be ruled out, attempted homicide does not qualify, etc.

Despite the use of different sources and the careful method of data collection, the Monitor may contain omissions and inaccuracies. This may have different causes: the sources referred to may be incomplete, some missing persons may have been murdered, some deaths may have been unjustly classified as natural deaths, the investigation, prosecution or legal procedures are still going on, or

the interpretation of the data is not univocal. However, there are no indications that any such omissions and inaccuracies are substantial, let alone that they seriously affected the quality of the Monitor.

Homicide in 1998 and 2002-2004

The number of homicides in 1998 and 2002-2004 was approximately 200 per year. Other sources and more recent data suggest a gradual decrease in this number since the mid-1990s. Adjusted for population size, the number of homicides in the Netherlands is comparable to those in other Western European countries. Finland has a higher rate, and the homicide rate in the United States is significantly higher.

Two out of five homicides fit into the Intimate category and more than half of all homicides in this category were between (ex-)partners. Arguments outside the family unit and homicides in the Criminal category each accounted for more than 20% of all homicides. Homicides in the Sexual Homicide category were relatively rare with 2%.

Stabbing weapons and firearms were the most commonly used weapons in homicide cases: four out of five victims died due to gunshot, stab or knife wounds. Firearms were used relatively often in homicides that fit into the Criminal category. Stabbing weapons were used more often in homicides in the Intimate category, although many victims in this category died by strangulation or suffocation.

Homicide rates were relatively higher in the three largest cities: 334 out of the total number of 827 victims during the four reported years were murdered in the police regions of the three largest cities. Approximately half of all homicides were committed indoors. This greatly depended upon the type of homicide: three out of every four homicides in the Intimate category were committed indoors. Most homicides were committed in the municipality where the perpetrator and/or the victim resided. Twenty-five percent of all homicides occurred during the two weekend nights, one-third occurred during the day, and the remaining homicides occurred during one of the five other nights. The differences among the various categories were fairly insignificant in this respect.

With an average age of 31.4, perpetrators were clearly younger than their victims who averaged 36.7 in age. The majority of perpetrators and victims were male, except in the Intimate category where female victims outnumbered male victims. Half of all victims and slightly less than half of all perpetrators were of native Dutch heritage. In relation to the sizes of the various population groups, non-western immigrants – particularly those from the Netherlands Antilles and Aruba – were clearly overrepresented among both perpetrators and victims. In most cases, the perpetrator and the victim were from the same population groups. One exception was the Robbery-Homicide category where three out of four victims were of native Dutch heritage and two out of three perpetrators were immigrants.

No substantial differences were found between perpetrators and victims in respect of their living situations, marital statuses and daily activities, although the percentage of victims who were single or unemployed tended to be lower than for perpetrators. The differences between perpetrators and victims in respect of alcohol consumption were also minor. Among the perpetrators, one out of five was found to be under the influence of alcohol during the homicide versus one out of seven victims. In cases involving drug usage, addiction was a greater factor than being under the influence during the homicide (this was the opposite for alcohol). Drug usage clearly was also a greater factor among perpetrators (15% addicted) than among victims (9% addicted).

In most cases – i.e. in seven out of eight solved homicide cases – the perpetrator and the victim knew each other. Half of all perpetrators and victims who knew each other did so because of family relations.

Seven out of eight victims were found on the same day or, at the latest, on the day after the homicide. Four out of five homicides were solved, i.e. one or more suspects were identified, half of them on the day of the homicide. Slightly more than half of all suspects confessed, with perpetrators of native Dutch heritage confessing slight more often than immigrants. In Intimate homicide cases, seventy-five percent of all perpetrators confessed.

A number of perpetrators were not prosecuted because they committed suicide. The average term of the imposed unconditional sentence to imprisonment of perpetrators who were actually convicted of homicide was 120 months for murder and 80 months for manslaughter.

Literatuurlijst

- Bijleveld, Catrien C.J.H. & Smit, Paul R. (2006). Homicide in the Netherlands: On the Structuring of Homicide Typologies. *Homicide Studies*, 10(3), 195-219.
- Blumstein, A. & Wallman, J. (2000). *The Crime Drop in America*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Bunt, H.G. van de & Kleemans, E.R. m.m.v. Poot, C.J. de, Bokhorst, R.J., Huikeshoven, M., Kouwenberg, R.F., Nassou, M. van & Staring, R. (2007). *Georganiseerde criminaliteit in Nederland. Derde rapportage op basis van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit*. Den Haag: WODC.
- CBS, Ministerie van Justitie & Ministerie van BZK (2007). *Veiligheidsmonitor Rijk 2007, landelijke rapportage*. Voorburg/Heerlen.
- Duijn, Paul, Smit, Paul & Bijleveld, Catrien. (2007). Differences between convicted violent offenders II; Completed and attempted homicides. In *Proceedings of the 2006 Annual Meeting of the Homicide Research Working Group*. To be published.
- Egelkamp, M.M. (2002). *Inflation von Gewalt? Strafrechtliche und kriminologische Analysen von Qualifikationsentscheidungen in den Niederlanden und Deutschland*. Groningen: s.n.
- Eggen, A.Th.J. & Heide, W. van der (red.) (2005). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2004: ontwikkelingen en samenhangen*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Reeks Onderzoek en beleid, nr. 237.
- Eshof, P. van den & Weimar, E.C.J. (1991). Moord en doodslag in Nederland - Nederlandse gegevens in internationaal perspectief. *Justitiële Verkenningen*, 17(1), 8-34.
- Eshof, P. van den, Pieterse, L., Prins, H.P., Schouten, S.A. & Tromp, R.F.M. (1996). *Vermiste personen; registratie en opsporing*. Zoetermeer: CRI.
- Jennissen, R.P.W. & Blom, M. (2007). *Allochtone en autochtone verdachten van verschillende delicttypen nader bekeken*. Den Haag: WODC. Cahier 2007-4.
- Karmen, Andrew. (2000). *New York Murder Mystery: The true story behind the Crime Crash of the 1990's*. New York: New York University Press.
- Katz, J. (1988). *Seductions of Crime: Moral and Sensual Attractions in Doing Evil*. New York: Basic Books, Inc.
- Leistra, G. & Nieuwbeerta, P. (2003). *Moord en Doodslag in Nederland*. Amsterdam: Prometheus.
- Luckenbill, D.F. (1977). Criminal homicide as a situated transaction. *Social Problems*, 26, 176-86.
- Nieuwbeerta, Paul & Leistra, Gerlof. (2007). *Dodelijk geweld, Moord en doodslag in Nederland*. Amsterdam: Balans.
- PMB (Politiemonitor Bevolking) (2001-2004). *Politiemonitor Bevolking 2001-2004; landelijke rapportage*. Den Haag/Hilversum: B&A Groep Beleidsonderzoek en -advies / Intomart. 2001-2004 (diverse jaren)
- Polk, K. (1994). *When Men Kill: Scenarios of Masculine Violence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Salfati, C.G. (2000). The nature of expressiveness and instrumentality in homicide. Implications for offender profiling. *Homicide Studies*, 4, 265-293.
- Smit, P.R., Zee, S. van der, Heide, W. van der & Heide, F. (2001). *Moord en Doodslag in 1998*. Den Haag: WODC. Reeks Onderzoeksnotities, nr. 2001/8.

- Smith, M.D. & Zahn, M.A. (1999). *Homicide: A sourcebook of social research*. Thousand Oaks (CA): Sage.
- Torenbeek, R. (1999). Perfecte moorden en zinloze secties. *Modus: tijdschrift voor recherche en forensische wetenschappen*, 8(5), 15-19.
- Veen, K. van & Vogel, V. de (1997). *Liquidaties in Nederland 1992-1994*. Zoetermeer: KLPD. CRI analyserapport 22/97.

Bijlage   Moord en doodslag monitor 1998, 2002-2004

Deze bijlage beschrijft de structuur en de variabelen van de Moord en Doodslag Monitor. Voor elke variabele wordt aangegeven welke waarden de variabele kan hebben en wordt een korte omschrijving van de variabele gegeven. Niet elke variabele wordt elk jaar gevuld. Als er niets in de kolom 'Jaren' staat is de variabele gevuld voor alle vier de verslagjaren 1998, 2002, 2003 en 2004. Anders staan in deze kolom de jaren waarvoor de variabele gevuld is.

Gebeurtenissen

Allereerst de variabelen op het niveau van de gebeurtenissen.

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
I_num	Numerieke code	Unieke identificatiecode van het incident	
R_year	jaartal	Rapportagejaar	
I_title	Alfanumeriek (max 30 karakters)	Korte omschrijving zoals b.v. "Meisje van Nulde"	1998, 2003
I_textsh	Alfanumeriek (onbeperkt)	Een korte tekstuele omschrijving	1998, 2003
I_textlo	Alfanumeriek (onbeperkt)	Aanvullende informatie	1998, 2003
I_pol	Getal tussen 1 en 26	Het nummer van de politieregio waar de moord onderzocht is.	
I_vicls	Alfanumeriek (max 20 karakters)	Viclas nummer	1998
I_date	Datum	De pleegdatum van de moord.	
I_time	0-6 uur 6-12 uur 12-18 uur 18-24 uur niet bekend	Het tijdvak van de dag waarin de moord gepleegd werd	
I_cntry	Numerieke code	De CBS code van het pleegland.	
I_city	Numerieke code	De CBS code van de pleeggemeente.	
I_postc	Postcode	De postcode van de pleegplaats.	2003

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
I_place (1)	Anders binnen Op straat In of vlakbij horeca Andere locatie buiten In voertuig Bos of plantsoen Open water Binnenwater Woning SO Woning Dader Woning Dader en SO Woning anders Woning onbekend van wie Onbekend	Soort plaats waar de moord gepleegd is	1998, 2003
I_place (2)	Woning Openbare weg Bos etc. Water Horeca Overig Onbekend	Soort plaats waar de moord gepleegd is	2002, 2004
I_attn	Aangifte door dader Tip / melding door getuigen Tip / melding door familie of vrienden Vinden van het lichaam Politie inspanning Onbekend	Hoe is de moord ter kennis van de politie gekomen	1998, 2003
I_rel	Relatie onbekend Bekenden (intiem) Bekenden (anders) Onbekenden	Relatie tussen "hoofddader" en "belangrijkste" slachtoffer.	
I_cat1, I_cat2	Onbekend Kinderdoding door ouders Ouderdoding door kinderen Partnerdoding Doden rivaal in de liefde Familieconflict met andere familieleden Eerwraak Overig familieconflict Ruzie / wraak buiten eigen kring Liquidaties Verband met drugsdeal Relatie met prostitutie Relatie met gijzeling Crimineel overig Roofmoord Zeden Psychotisch motief Anders	Categorie moord / doodslag. Er zijn twee categorieën per moord mogelijk	
I_aid	Ja/Nee/Onbekend	Was hulpverlening ter plekke	1998, 2003
I_aids	Alfanumeriek (max 80 karakters)	Welke hulpverlening	1998, 2003

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
I_publ	Ja/Nee/Onbekend	Was publiek ter plekke	1998, 2003
I_stat	'Normale' moord/doodslag Eis moord / doodslag, vonnis niet Noodweer door politie Noodweer door dader (anders dan politie) Doodslag in verkeer Moord / doodslag onduidelijk Vermissing met sterk vermoeden misdrijf Blijkt geen moord Zelfmoord	Status van de moord / doodslag	
I_ininv	Enkele basisgegevens ingevuld Gegevens (waarschijnlijk) niet compleet Gegevens (waarschijnlijk) compleet	Invoerstatus van de gegevens ten aanzien van de opsporing	
I_inpros	Nog niet ingevuld Eerste aanleg ingevuld, er komt (mogelijk) nog hoger beroep Rechtsgang compleet Rechtsgang niet van toepassing (geen dader, dader overleden, ...)	Invoerstatus van de gegevens ten aanzien van de vervolging en berechting	

Slachtoffers

Op het niveau van het Slachtoffer wordt informatie over de volgende variabelen verzameld.

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
I_num	Numerieke code	Unieke identificatiecode van het bij dit slachtoffer horende incident	
V_num	Numerieke code	Unieke identificatiecode van het slachtoffer	
R_year	jaartal	Rapportagejaar	
V_fname	Alfanumeriek (max 50 karakters)	Voornaam slachtoffer	
V_lname	Alfanumeriek (max 50 karakters)	Achternaam slachtoffer	
V_init	Alfanumeriek (max 20 karakters)	Initialen slachtoffer	
V_birth	Datum	Geboortedatum slachtoffer	
V_bcntry	Numerieke code	CBS code van het geboorteland van het slachtoffer	
V_ecntry	Numerieke code	CBS code van het land van herkomst van het slachtoffer	
V_ethn	Nederland West-Europa voormalig Joegoslavië voormalig Oostblok Turkije Overig Europa Noord Amerika Suriname Ned. Antillen en Aruba overig Amerika Midden - Oosten Indonesië overig Azië Marokko overig Afrika Oceanië Overig Onbekend	Herkomst van het slachtoffer	
V_sex	Man/Vrouw/Onbekend	Geslacht van het slachtoffer	
V_age	Numeriek	Leeftijd slachtoffer op moment van de moord	
V_estage	Ja/Nee	Indicatie of de leeftijd geschat is	
V_nat1, V_nat2	Numerieke code	CBS code van het land van de nationaliteit van het slachtoffer. Twee nationaliteiten mogelijk.	
V_lcntry	Numerieke code	CBS code van het woonland van het slachtoffer	
V_lcity	Numerieke code	CBS code van de woongemeente van het slachtoffer	
V_fdate	Datum	De vinddatum van het slachtoffer	
V_fcity	Numerieke code	De CBS code van de gemeente waar het slachtoffer gevonden is	

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
V_fcuntry	Numerieke code	De CBS code van het land waar het slachtoffer gevonden is	
V_fplace(1)	Anders binnen Op straat In of vlakbij horeca Andere locatie buiten In voertuig Bos of plantsoen Open water Binnenwater Woning SO Woning Dader Woning Dader en SO Woning anders Woning onbekend van wie Onbekend	Soort plaats waar het slachtoffer gevonden is	1998, 2003
V_fplace(2)	Woning Openbare weg Bos etc. Water Horeca Overig Onbekend	Soort plaats waar het slachtoffer gevonden is	2002, 2004
V_deceas	Datum	Overlijdensdatum van het slachtoffer	
V_medic	Onbekend Schotwond(en) Steekwond(en) Snijwond(en) Letsel door stomp voorwerp Letsel door ontploffing Verstikking (bv met een kussen) Afsluiten van luchtwegen (inwendig) Samendrukken van romp Ophanging Verdrinking Verbranding (vuur) Verbranding (chemisch) Verbranding (vloeistof) Onderkoeling Ondervoeding of uitdroging Elektrokutie Verbrijzelde ledematen Wurging met hand(en) Wurging met voorwerp Wurging algemeen Vergiftiging Overdosis Doodrijden met auto Anders	Medische doodsoorzaak van het slachtoffer	
V_sect	Ja/Nee/Onbekend	Is sectie uitgevoerd?	1998, 2003
V_hosp	Ja/Nee/Onbekend	Opgenomen in ziekenhuis?	1998, 2003

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
V_fugst	Toerist Vreemdeling met VTV Asielzoeker / vluchteling Illegaal Legaal nvt Onbekend	Verblijfstatus	1998, 2003
V_yrneth	Jaartal	Sinds welk jaar in Nederland?	1998, 2003
V_livcrc	Alleen Met partner Met partner en kinderen Alleen met kinderen Bij ouder(s) Pleeggezin of familie Opvanghuis Asielzoekerscentrum Bejaardentehuis Geen vaste woon- of verblijfplaats Alleen, voordeurdeeler Anders Onbekend	Woonsituatie	1998, 2003
V_marst	Ongehuwd Gehuwd Gescheiden Samenwonend Verweduwd Onbekend	Burgerlijke staat van het slachtoffer	1998, 2003
V_act1, V_act2	Werkend Werkloos Zorgtaken Student / Scholier Pensioen WAO Crimineel actief, drugs Crimineel actief, prostitutie Crimineel actief, anders nvt, kind nvt Onbekend	Dagelijkse activiteiten. Twee activiteiten per slachtoffer mogelijk	1998, 2003
V_crim	Ja/Nee/Onbekend	Crimineel verleden?	1998, 2003
V_psych	Ja/Nee/Onbekend	Psychiatrisch verleden?	1998, 2003
V_abuse	Ja/Nee/Onbekend	Misbruikt?	1998, 2003
V_infl1, V_infl2	Nee Ja, van alcohol Ja, van soft drugs Ja, van hard drugs Ja, van medicijnen nvt Onbekend	Onder invloed ten tijde van de moord? Twee antwoorden mogelijk	1998, 2003

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
V_add1, V_add2	Nee Ja, van alcohol Ja, van soft drugs Ja, van hard drugs Ja, van medicijnen nvt Onbekend	Verslaafd? Twee antwoorden mogelijk	1998, 2003
V_weapon	Geen Fysiek Vuurwapen Steekwapen Slagwapen Wurgtuig Anders Onbekend nvt	Wapen gebruikt door <i>slachtoffer</i>	1998, 2003
V_descr	Alfanumeriek (onbeperkt)	Aanvullende informatie over het slachtoffer	1998, 2003

Daders

Op het niveau van de Dader wordt informatie over de volgende variabelen verzameld.

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
I_num	Numerieke code	Unieke identificatiecode van het bij deze dader horende incident	
O_num	Numerieke code	Unieke identificatiecode van de dader	
R_year	jaartal	Rapportagejaar	
O_fname	Alfanumeriek (max 50 karakters)	Voornaam dader	
O_lname	Alfanumeriek (max 50 karakters)	Achternaam dader	
O_init	Alfanumeriek (max 20 karakters)	Initialen dader	
O_birth	Datum	Geboortedatum dader	
O_bcntry	Numerieke code	CBS code van het geboorteland van de dader	
O_ecntry	Numerieke code	CBS code van het land van herkomst van de dader	
O_ethn	Nederland West-Europa voormalig Joegoslavië voormalig Oostblok Turkije Overig Europa Noord Amerika Suriname Ned. Antillen en Aruba overig Amerika Midden - Oosten Indonesië overig Azië Marokko overig Afrika Oceanië Overig Onbekend	Herkomst van de dader	
O_sex	Man/Vrouw/Onbekend	Geslacht van de dader	
O_deceas	Datum	Overlijdensdatum van de dader	
O_desccr	Alfanumeriek (onbeperkt)	Algemene aanvullende informatie de dader	1998, 2003
O_age	Numeriek	Leeftijd dader op moment van de moord	
O_estage	Ja/Nee	Indicatie of de leeftijd geschat is	
O_nat1, O_nat2	Numerieke code	CBS code van het land van de nationaliteit van de dader. Twee nationaliteiten mogelijk.	
O_lcntry	Numerieke code	CBS code van het woonland van de dader	
O_lcity	Numerieke code	CBS code van de woongemeente van de dader	

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
O_fugst	Toerist Vreemdeling met VTV Asielzoeker / vluchteling Illegaal Legaal nvt Onbekend	Verblijfstatus	1998, 2003
O_yrneth	Jaartal	Sinds welk jaar in Nederland?	1998, 2003
O_livcrc	Alleen Met partner Met partner en kinderen Alleen met kinderen Bij ouder(s) Pleeggezin of familie Opvanghuis Asielzoekerscentrum Bejaardentehuis Geen vaste woon- of verblijfplaats Alleen, voordeurdelers Anders Onbekend	Woonsituatie	1998, 2003
O_marst	Ongehuwd Gehuwd Gescheiden Samenwonend Verweduwd Onbekend	Burgerlijke staat van de dader	1998, 2003
O_act1, O_act2	Werkend Werkloos Zorgtaken Student / Scholier Pensioen WAO Crimineel actief, drugs Crimineel actief, prostitutie Crimineel actief, anders nvt, kind nvt Onbekend	Dagelijkse activiteiten. Twee activiteiten per dader mogelijk	1998, 2003
O_crim	Ja/Nee/Onbekend	Crimineel verleden?	1998, 2003
O_psych	Ja/Nee/Onbekend	Psychiatrisch verleden?	1998, 2003
O_abuse	Ja/Nee/Onbekend	Misbruikt?	1998, 2003
O_infl1, O_infl2	Nee Ja, van alcohol Ja, van soft drugs Ja, van hard drugs Ja, van medicijnen nvt Onbekend	Onder invloed ten tijde van de moord? Twee antwoorden mogelijk	1998, 2003

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
O_add1, O_add2	Nee Ja, van alcohol Ja, van soft drugs Ja, van hard drugs Ja, van medicijnen nvt Onbekend	Verslaafd? Twee antwoorden mogelijk	1998, 2003
O_unacc	Ja/Nee/Onbekend	Dader ontoerekeningsvatbaar?	1998, 2003
O_weapon	Geen Fysiek Vuurwapen Steekwapen Slagwapen Wurgtuig Anders Onbekend nvt	Wapen gebruikt door de dader	1998, 2003
O_descr	Alfanumeriek (onbeperkt)	Aanvullende informatie over de dader met betrekking tot deze moord	1998, 2003
J_confes	Ja/Nee/Onbekend	Heeft de dader bekend?	1998, 2003
J_dtsusp	Datum	Sinds wanneer was de dader verdacht?	1998, 2003
J_status	Dader Dader, maar vrijgesproken (althans voor moord of doodslag) Verdachte Verdacht geweest Dader, heeft zelfmoord gepleegd	Status van de dader	

Daarnaast is, ten behoeve van het vervolgings- en berechtingstraject, van de dader ook het parketnummer en andere identificerende informatie bijgehouden die het mogelijk maakt de Moord en Doodslag Monitor te koppelen aan het OBJD bestand. Dit maakt het mogelijk allerlei informatie (die ook in dit rapport gebruikt is) over de vervolging en berechting te verkrijgen, zoals beslissing OM, opgelegde straffen etc.

Relaties

Voor elke slachtoffer – dader relatie behorend bij een moord wordt de volgende informatie bijgehouden.

Variabele	Waarden	Omschrijving	Jaren
I_num	Numerieke code	Unieke identificatiecode van het bij dit slachtoffer en deze dader horende incident	
O_num	Numerieke code	Unieke identificatiecode van de dader	
V_num	Numerieke code	Unieke identificatiecode van het slachtoffer	
R_year	jaartal	Rapportagejaar	
R_off	Geen relatie Relatie onbekend Ouder Stief-, Pleeg- of Adoptieouder Kind Stief-, Pleeg- of Adoptiekind Broer / Zus Stief-, Pleeg-, Adoptief- of Halfbroer / -zus Echtgeno(o)t(e) of partner Ex-echtgeno(o)t(e) of partner Familie (overig) Mina(a)r(es) Vriend(in) of kennis Werknemer Werkgever Collega Buurtgenoot Leraar Leerling Medescholier Drugsklant Drugsdealer Mededugsgebruiker Leverancier (niet drugs) Klant (niet drugs of prostitutie) Prostituee Prostitutiekant Arts / Psychiater Verzorger Patiënt Medeverkeersdeelnemer Huisbaas Huurder / kostganger Huisgenoot, geen familie Oppas Politieagent /bewaker Overig	Relatie van de dader ten opzichte van het slachtoffer	
R_vic	Waarden identiek aan R_off	Relatie van het slachtoffer ten opzichte van de dader	
R_descr	Alfanumeriek (onbeperkt)	Aanvullende informatie over de relatie	1998, 2003

